

जि.प्र.का. भक्तपुर दर्ता नं. ६२/०६३/६४

THIMI TIMES WEEKLY

स्थायी लेखा नं. ३०२८६५५२३

विमितीपत्र
टाइम्स
साप्ताहिक

वर्ष १७ अङ्क ३१ ने.सं. ११४४ चैत्र १४ गते बुधबार, २०८० 27 Mar. 2024 Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

सत्ता गठजोडले ल्याएको अस्थिरताको अन्त्यका लागि प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रमुख !

काठमाडौं । नेपालमा 'प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी शासकीय प्रणालीको बहस वारम्बार चर्चामा आउने र सेलाउने गरेको छ । निर्वाचनबाट सरकार बनेको १४ महिनामै तीन पटक सत्ता गठबन्धन परिवर्तन भएपछि अहिले पुनः प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वको बहस सतहमा आएको छ । प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी पक्षधरहरू यसरी पटक-पटक सत्ता गठबन्धन परिवर्तन भई अस्थिरता देखिनुलाई

वर्तमान संसदीय प्रणाली नै रहेको तर्क गर्छन् तर संसदीय प्रणालीमा अडिग रहेकाहरू राजनीतिक दल र पात्रलाई दोषी देख्छन् ।

प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी पक्षीय मतले पुनः चर्चा पाएको छ । दलहरूले सामान्य राजनीतिक प्रतिबद्धता र इमान्दारीता देखाउँन नसक्दा यसको आवश्यकता रहेको आमबुझाइ छ ।

राजनीतिक विज्ञहरूका अनुसार नेपालमा एकल बहुमत ल्याउन सके कुनै दल नरहेको र आलोपालो र भागवन्डामै सरकार चलाउने परिपाटीको अभ्यासले देश ध्वस्त हुन लागेको तर्क गर्छन् । तसर्थ प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी हुने प्रणाली अवलम्बन गर्नातिर लाग्नुपर्ने धारणा रहेको छ ।

तर कुनै पनि दल प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्व प्रणालीमा जाने मनस्थितिमा देखिदैन । किनकि एउटा बुथ क्याप्चर गरेको आधारमा सासद बन्न सक्दैन । देशव्यापी बुथ क्याप्चर गर्न सकिँदैन ।

त्यसो त संविधान निर्माणका क्रममा पनि प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वको सवालमा व्यापक बहस भएका थिए । त्यसवेला माओवादी केन्द्रले प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वको पक्षमा अडान लिएको थियो । उक्त अडानमा अहिले पनि प्रतिबद्ध रहेको माओवादीका सचिव देवेन्द्र पौडेल बताउँछन् ।

प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारीको सवालमा हामी अहिले पनि प्रतिबद्ध नै बाँकी पेज ७ मा

वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी अध्ययन कार्यशाला सुरु

काठमाडौं । वन्यजन्तुहरूबाट सर्नसक्ने रोगको सम्भाव्यता र प्रभावबारे अध्ययन थालिएको छ । सोमबारदेखि राजधानीमा सुरु भएको वन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्धी पाँचदिने कार्यशालामा यसबारे छलफल सुरु भएको बताए । छलफलको क्रममा वन्यजन्तु संरक्षण, तिनीहरूबाट मानवमा हुनसक्ने सरुवा रोगको सम्भावना र प्रभाव, वन्यजन्तु सम्बन्धी अध्ययनको तरिका, संकलित

नेकको प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन संकाय प्रमुख डा.नारायणप्रसाद कोजुले पाँचदिनेसम्म राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्राध्यापक र विद्यार्थीको संलग्नतामा यसबारे छलफल सुरु भएको बताए । छलफलको क्रममा वन्यजन्तु संरक्षण, तिनीहरूबाट मानवमा हुनसक्ने सरुवा रोगको सम्भावना र प्रभाव, वन्यजन्तु सम्बन्धी अध्ययनको तरिका, संकलित

बाँकी पेज ७ मा

पटके बाटो इजाजत पत्र अब अनलाइनबाटै उपलब्ध हुने

भक्तपुर । अब यातायात कार्यालयले पटके बाटो इजाजत पत्र अनलाइन बाटै उपलब्ध गराउने भएको छ । उक्त इजाजतका लागि कार्यालयमै धाउनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्दै बागमती प्रदेश सरकारले अनलाइन बाटैपटके बाटो इजाजत पत्र उपलब्ध गराउने भएको हो ।

मंगलवार बागमती प्रदेश सरकारका श्रम, रोजगार तथा

यातायात मन्त्री लक्ष्मण लम्सालले अनलाइनबाटै पटके बाटो इजाजत पत्रको शुभारम्भ भएको घोषणा गरेका छन् । भक्तपुरको सल्लाघारीस्थित यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयमा अनलाइन पटके बाटो इजाजत पत्र भुक्तानी प्रणालीको उद्घाटन गर्दै मन्त्री लम्सालले सो सेवा शुरु भएको घोषणा गरेका हुन् ।

उक्त अवसरमा मन्त्री

बाँकी पेज ७ मा

सूर्यविनायकलाई दादुरा-रुबेला खोप अभियानमा सफलता

भक्तपुर । फागुन १३ देखि चैत ७ गतेसम्म संचालन गरेको दादुरा-रुबेला खोप अभियानमा भक्तपुरको सूर्यविनायक नगरपालिकाले सफलता प्राप्त गरेको छ । जिल्लाका ४ नगर मात्र नभई देशभरमा राम्रो नतिजा निकाल्दै सूर्यविनायकले लक्षित उमेरका सबैलाई उक्त खोप लगाएको हो ।

सरकारले भारतसँग सीमा जोडिएका २१ जिल्ला तथा काठमाडौं उपत्यकाका तीन जिल्ला गरी २४ जिल्लामा ९ महिनादेखि १५ वर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई लक्षित गरी दादुरा-रुबेलाको खोप अभियान संचालन गरेको थियो ।

अभियानमा

नगर बाँकी पेज ७ मा

निजीको शुल्कमा कडाई गर्न शिक्षा मन्त्रालयको निर्देशन

काठमाडौं । शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले सरकारी विद्यालयमा माध्यमिक तहसम्म विद्यार्थी भर्नालगायतका कुनै पनि शुल्क नलिन र निजी लगानीका विद्यालयमा शुल्कसम्बन्धी प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय तहहरूलाई आग्रह गरेको छ ।

मन्त्रालयले सूचना प्रकाशन गरी सरकारी विद्यालयमा अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षासम्बन्धी नियमावली, २०७७ को नियम ५ मा उल्लेख भएबमोजिम कुनै पनि शीर्षकमा शुल्क लिन नपाउने व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्न/गराउन आग्रह गरेको हो ।

निःशुल्क र अनिवार्य शिक्षाको

मौलिक हक संविधानले प्रत्याभूत गरेको व्यवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि शिक्षामन्त्री सुमना श्रेष्ठको निर्देशनमा उक्त आग्रह गरिएको हो । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारअन्तर्गत निःशुल्क शिक्षा, विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था छ ।

स्थानीय तहबाट स्वीकृत कानुन (मापदण्ड वा निर्देशिका वा कार्यविधि वा अन्य) समेतका आधारमा सरकारी विद्यालयमा निःशुल्क शिक्षा र निजी लगानीका विद्यालयमा शुल्क निर्धारण एवं छात्रवृत्ति वितरणसम्बन्धी

बाँकी पेज ७ मा

लोपोन्मुख नौ बाजा संरक्षण अभियानमा मानन्धर समुदाय

काठमाडौं । मानन्धरहरूको साझा संस्था केन्द्रीय मानन्धर संघले नेपाल मन्दलको लोपोन्मुख बाजाको संरक्षण अभियान सुरु गरेको छ । अमूर्त सम्पदाको रूपमा रहेको नेवाः समुदायको मौलिक लोपोन्मुख बाजालाई नयाँ पुस्ता माझ आकर्षण बढाउँदै पुस्तान्तरण गर्ने उद्देश्यसहित

संघले अभियानको थालनी गरेको हो ।

संघले काठमाडौं महानगरपालिकासँगको लागत साभेदारीमा मध्यपुर थिमिको क्वलाखुमा रहेको बालकुमारी मन्दिर परिसरमा लोपोन्मुख नौ बाजा सम्मेलन ११४४ सम्पन्न गरेको हो । नौ बाजाको अर्थ

९ किसिमका नेवाः समुदायका मौलिक बाजाहरू हुन जसमा सोही बाजाको समूहमा अन्य सहायक बाजा सम्मिलित गराइने हुन्छ । विशेषगरी नेपाल मन्दलका तीन जिल्ला र काभ्रेमा मात्र यो बाजा संरक्षित अवस्थामा रहेको छ । बौद्धमार्गी नेवाःहरूले संरक्षण गरेको नौ बाजालाई सिद्धार्थ गौतम बुद्धकालीन समयमा कपिलवस्तुमा राजकीय बाजाको रूपमा मान्यता पाएको विश्वास गरिन्छ । यस सम्बन्धमा श्रृंगभेरी अपदानको कथा र स्वयम्भु पुराणमा समेत उल्लेख भएको नौ बाजा पछिल्लो समय लोपोन्मुख अवस्थामा रहेको छ ।

त्यसैले, संघले पहिलो पटक नेकू, पस्ता, धा, चिति, डबडब, नगरा, खि, पच्छिमा, प्यडा, ताः,

बाँकी पेज ३ मा

ओली र प्रचण्डको व्यक्तिगत स्वार्थले न सदन चल्थो न कानुन बन्यो !

अनुसा थापा

ओली र प्रचण्डको व्यक्तिगत स्वार्थले न सदन चल्थो न कानुन बन्यो !

२०४६ सालमा भएको जनआन्दोलनले पञ्चायती व्यवस्था ढाल्यो । बहुदलीय व्यवस्था आयो । २०६२/६३ सालमा सो व्यवस्था खारेज भएर लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक व्यवस्था आयो । २०४६ देखि २०७९ सालसम्म आइपुग्दा विभिन्न राजनीतिक दलबाट सभामुख भए । अधिल्लो वर्षको मंसिर ४ गते प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभाको निर्वाचन भयो ।

चुनावपछि प्रतिनिधि सभाको सभामुख नेकपा

एमालेबाट देवराज घिमिरे र राष्ट्रिय सभाको अध्यक्ष नेकपा माओवादी केन्द्रबाट नारायण दाहाल भए । घिमिरेलाई सभामुख बनाउने एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओली हुन् । दाहाल वर्तमान प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड' का भाइ हुन् ।

उनले आफ्नै भाइलाई राष्ट्रिय सभाको अध्यक्ष बनाइदिए । प्रतिनिधि तथा प्रदेश सभाको निर्वाचन भएको भण्डै १७ महिना हुन लाग्यो । तर, खासै केही प्रगति भएको छैन । घिमिरेले न सदन राम्रोसँग चलाउन सकेका छन् न ऐनकानून पारित गर्नमा उनी सफल देखिएका छन् ।

ओलीले आफ्नो निकट व्यक्तिलाई सभामुख बनाउँदा

जनताले तिरेको कर 'वालुवामा पानी' भएको छ । पहिलो कुरा त निर्वाचन गराउँदा सरकारको अर्बौं रुपैयाँ खर्च भएको छ । सांसदहरूको तलबभत्ता, सरकारी गाडीलगायतका सेवासुविधामा मासिक अर्बौं रुपैयाँ खर्च भइरहेको छ ।

एउटा सांसदले मासिक तीन लाख रुपैयाँ बढीको सेवासुविधा लिन्छन् । खर्च बढेको बढ्दै छ, उपलब्धि शून्य । ओलीका कारण आज राज्यलाई ठूलो क्षति भएको छ । अहिलेसम्मको सबैभन्दा असक्षम सभामुखमा घिमिरेको नाम आउँछ । जनताले आजसम्म यस्तो सांसद देखेका र भोगेका

बाँकी पेज २ मा

ओली.....

थिएनन् ।

ऐनकानुन पनि पारित गर्न नसक्ने, सदन चलाउन पनि नसक्ने, सदनमा रुलिङ्ग पनि गर्न नसक्ने । इतिहासकै ‘असक्षम’ सभामुख भनि उनीमाथि ट्याग लाग्ने निश्चित छ । एमाले यस्तो पार्टी हो, जो व्यक्तिगत स्वार्थमा मात्र रमाउँछ्छ । आफ्नो पार्टी र नेताको फाइदाबारे मात्रै एमालेले सोच्छ्छ ।

सदनबाट ऐनकानुन पारित हुन नसक्नु र सदन राम्रोसँग चल्न नसक्नुमा दोष कसको ? जिम्मेवार को बन्ने ? जनताको त दोष होइन् । ओलीले आफ्नो कमजोरी स्वीकार्नुपर्छ्छ । आफ्नो कारणले देश र जनतालाई नोक्सानी भएको भनि उनले जिम्मेवारी लिनुपर्छ्छ । आफ्नो पार्टी र आफ्नो मान्छेको बारेमा सोच्दा राज्यको ढुक्टीमा फोगट्टेको आर्थिक भार थपिएको छ ।

ओली र घिमिरेमा अलिकति पनि नैतिकता देखिएको छैन । १७ महिनामा जम्मा दुई वटा विधेयक पारित हुनु लज्जास्पद कुरा होइन् ? एउटा मीटरव्याज र अर्को सम्पत्ति शुद्धिकरणको विधेयक पारित भयो । त्यो पनि बल्लतल्ल । खरबौँ रुपैयाँ खर्च भइसक्यो, उपलब्धि दुईटा । ‘ गर्नैलाई भन्दा देखेलाई लाज’ सँग मिल्दोजुल्दो छ सदनको अवस्था ।

काम गरे-नगरेपनि संसद सचिवालयमा जागिरे कर्मचारीहरूलाई तलबभत्ता खुवाउनुपर्छ्छ । सांसदहरु लाज पचाएरै तलबभत्ता र सेवासुविधा लिन्छन् । विदेश भ्रमणमा जान्छन् । सांसदहरु जता गएपनि, यो गर्थे त्यो गर्थे भनेपनि जनताको अवस्था उही छ । काम नगरिकन सभामुखदेखि सांसदहरूले तलबभत्ता लिइरहेका छन् ।

के हो भ्रष्टाचार होइन् ? सदन यस्तो थलो बन्यो कि घरमा

बसिबसि पनि तलब पाक्छ । हुन त एमालेमा राम्रो नेता नभएर पनि ‘असक्षम’ व्यक्तिलाई सभामुख बनाएको होला । कुनै गुण्डा छन्, जनता थर्काउँदै र जग्गा प्लटिङ्ग गर्दै हिँड्छन् । ७० करोडको भ्रष्टाचारको आरोप लागेको व्यक्ति पनि एमालेमै छन् ।

कोही परस्त्री काण्डमा डामिएका छन् त कुनैको स्वास्थ्य अवस्था कमजोर छ । बाँकी रहे घिमिरेजस्ता । त्यसैले उनैलाई सभामुखको जिम्मेवारी दिइएको होला । जनता कर तिर्ने, राष्ट्रको लागि काम गरेका छौँ भन्दै यिनीहरु उडाउने । जनताले खाइनखाई कर तिरेका छन् । तर, उपलब्धि के छ ?

न आधारभूत हकअधिकारको प्रयोग गर्न पाएका छन् न देश विकास भएको छ । जनताले घण्टौँ हिँडेर, दिनभर लाइन बसेर भोट दिए । भोट दिनुको कारण के ? एउटा अभिभावक पाइओसु, उनीहरूले आफ्नो हकहितका लागि काम गर्नु भनेर त्यत्रो दुःख गरेर भोट दिएको होइन् ?

विडम्बना, जनताले सोचेभन्दा ठ्याक्कै उल्टो भएको छ । जो आएपनि देशको नियति नबद्लिने भो भन्ने कुरा छर्लङ्ग भइसकेको छ । सबै उस्तै छन् । तिनीहरूलाई तलबभत्ता र सेवासुविधा मात्रै प्यारो छ, जनता जाऊन् भाडमा । ओली र प्रचण्डले देशलाई खाल्टोमा लगेर हालिसकेका छन् ।

देश विदेशीले लैजान्छ भनेर जनता संशंकित छन् । विदेशीको ऋण ऋण्डै २७ खर्ब रुपैयाँ पुगिसकेको छ । ऋण लिने अनि मोजमस्ती गर्ने । २७ खर्ब भनेको सानो रकम होइन् । विकास कतै छैन, त्यो पैसा गयो कहाँ ? राजनीति गर्ने नाममा राज्यको ढुक्टीमा गिद्देनजर लगाएर बसेको सकाएका होइनन् ?

जनताको अवस्था दिनप्रतिदिन नाजुक बन्दै गएको छ । विहान खाए वेलुका के खाने ? भन्ने हुन्छ, जनतालाई । जनता

कर तिर्न नसक्ने अवस्थामा छैनन् । व्यापार व्यवसाय सुक्दै गएको छ । जनतासँग पैसा छैन । व्यापार घाटा बढेको बढ्यै छ । देशमा कलकारखाना केही छैन । विदेशीको मुख ताक्नुपर्ने दयनीय स्थिति मुलुकको छ ।

राज्यको ढुक्टीमा उठ्ने राजश्व स्वाटै घटेको छ । बैंक तथा वित्तिय संस्था कति समय टिक्छन् ? भन्न सकिँदैन । सहकारी त भागिसकेका छन्, बैंकमा पनि समस्या देखिएको छ । जनता नेताहरुबाट वाक्कदिक्क भइसकेका छन् । देश छोड्ने नेपालीको ताँती विमानस्थलमा देख्न सकिन्छ ।

कोही नेपालमा बस्न चाहँदैन । गाउँ रित्तिँदै गएको छ । खेतहरु बाँफो बनेको छ । देश तड्ग्रिने होइन्, दिनप्रतिदिन बिग्रिँदै गएको छ । जनताहरु अब पुनः पनि राजा आउने प्रक्षेपण गर्न थालिसकेका छन् । विभिन्न ठाउँ र कार्यक्रममा ‘राजा आऊँ, देश बचाऊँ’ सम्मको गीत बजिसकेको छ ।

यस्तो कठिन घडीमा दैनिक सदन चल्नुपर्थ्यो । सांसदहरूले जनताको आवाज जोडतोडका साथ उठाउनुपर्थ्यो । सदनबाट भटाभटी ऐनकानुन पारित हुनुपर्थ्यो । विडम्बना, सभामुख लामो समय सदन नै ठप्प पारेर विदेश सयरमा गएका छन् । प्रचण्ड र ओलीले सहकारी ठगीको आरोप लागेको व्यक्तिलाई गृहमन्त्री बनाएका छन् ।

जसका कारण नेपाली काँग्रेसले सदन अवरोध गरिरहेको छ । सदन चल्न सकेको छैन । सदन बन्द हुनु भनेको जनताको बोली बन्द हुनु हो । प्रचण्ड र ओलीको कारणले सदन अवरोध भइरहेको छ । छानबिन हुनुपर्ने व्यक्ति गृहजस्तो महत्वपूर्ण मन्त्रालयमा छन् । योबाट पनि के स्पष्ट हुन्छ, भने यिनीहरूमा नैतिकता छैन ।

पद र पैसाका लागि यिनीहरूले जे पनि गर्छन् ? करोडौँ बचतकर्ताको खर्बौँ रुपैयाँ सहकारीले हिनामिना गरेको छ । आफ्नो

जिन्दगीभरको रगतपसिनाको कमाइ सहकारीले पचाइदिएपछि बचतकर्ताहरु अहिले निकै पीडामा छन् । त्यस्तै, पीडा गृहमन्त्री लामिछानेले पनि दिएका छन् ।

उनीहरु जिवी राईसँग मिलेर सहकारीको पैसा हिनामिना गरेको आरोप छ । उनीसँग नैतिकता थियो भने उनले पहिले आफू चोखिने समय कुर्थे । आफूमाथि लागेको आरोप ‘दूधको दूध र पानीको पानी’ बनाउँथे । तर, उनलाई सरकारमा जान हतारो भयो । आफूमाथि लागेको दाग पखाल्न र उम्किन उनी गृहमन्त्री बनेको भनि व्यापक चर्चा चलेको छ ।

सार्वजनिक पदमा बसेको व्यक्तिमाथि प्रहरीमा उजुरी पर्यो भने ऊ पदमा बस्न मिल्दैन । दोषी भेट्यो भने कारवाही, सफाई पायो भने पुनः पद पाउँछ । लामिछानेमाथि त सहकारी विभाग, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, संसद सचिवालय, प्रहरी प्रशासनमा उजुरी परिसकेको छ ।

तर, त्यस्तो व्यक्तिलाई गृहमन्त्री बनाइएको छ । प्रचण्ड र ओलीले काँग्रेसलाई सदन अवरोध गर्न बाध्य बनाएका हुन् । सदन नचल्नुको पछाडि प्रचण्ड र ओलीको हात छ । तिनले जिम्मा लिनुपर्छ्छ । काँग्रेसलाई हिलो छ्यापेर आफू पदमा बसिरहने प्रचण्ड र ओलीको दाउ हो । जनतालाई ढाँट्ने र काम केही नगर्ने यिनीहरूलाई जनताले चिनेका छैनन् ?

यिनीहरूको कोठे राजनीति जनताले राम्रोसँग चिनेका छन् । गृहमन्त्री लामिछानेलाई नहटाउने हो भने ओली, प्रचण्डलाई नै सदनमा ‘व्यान्ड’ गर्नुपर्छ्छ । सदन ‘ठग’ हरु बस्ने ठाउँ होइन्, कानुन बनाउने थलो हो । लामिछानेले सफाई पाएपछि गृहमन्त्री होइन्, प्रधानमन्त्री नै खाऊन् । तर, आरोप लागेको व्यक्ति सदनमा छिर्ने छुट छैन ।

भक्तपुर

प्राचिन माटोको अध्ययनमा आधुनिक युगको अवशेष फेला वैज्ञानिक छक्क !

एजेन्सी । संसारमा सबै चीज अहिले प्रदूषणको जोखिममा रहेको छ । वैज्ञानिकहरूले पनि प्राचीन ऐतिहासिक स्थल र भवनहरूलाई वायु र जल प्रदूषणको खतराबाट जोगाउन हरसम्भव प्रयास गरिरहेका छन् । तर आजको संसारमा खतरनाक प्रदूषक भएको पुरानो स्थलको उत्खननका क्रममा वैज्ञानिकहरूले माटोमा माइक्रोप्लास्टिक फेला पारेको थाहा पाएपछि यसलाई वैज्ञानिकहरूको टोलीसमेत आश्चर्यमा परेका छन् । वैज्ञानिकहरूले यसलाई विश्वका लागि ठूलो खतराको घण्टी मानिएको छ ।

स्पष्ट रूपमा, माटोमा राम्रा चीजहरूको उपस्थितिको स्पष्ट अर्थ हाम्रो संसारको माटोमा गाडिएका प्राचीन सम्पदाहरू पनि प्रदूषणका कारण खतराबाट मुक्त छैनन् । यसका कारण हामीले हाम्रा पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षणमा नयाँ ढंगले काम गर्नुपर्नेछ । योर्क युनिभर्सिटीका अन्वेषकहरूले माटोको नमूनामा १ देखि २ ईस्वी सम्म माइक्रोप्लास्टिक फेला पारेका छन् । यी नमूनाहरू २३ फिटभन्दा बढी अर्थात् ७ मिटर गहिराइको तहबाट निकालिएका हुन् । यस अनुसन्धानले प्राचिन स्थलहरूमा गाडिएका, लुकेका संग्रहित सुरक्षित र अक्षुण्ण छन् भन्ने धारणालाई चुनौती दिएको छ ।

साइंस अफ टोटल एन्भायरमेन्टमा प्रकाशित अध्ययनमा अन्वेषकहरूले आज र प्राचिन समयको माटोमा एउटा मात्र नभई १६ विभिन्न प्रकारका माइक्रोप्लास्टिक पोलिमरहरू फेला पारेका छन् । माइक्रोप्लास्टिकको आकार ५ मिलिमिटरभन्दा कम हुन्छ र ठूला प्लास्टिकलाई टुक्राएर बन्ने गरेको छ । यी टुक्राहरू सन् २०२० तिर सौन्दर्य उत्पादनमा प्रयोग भएको वैज्ञानिकहरूले बताएका छन् ।

हालका वर्षहरूमा, माइक्रोप्लास्टिकको बढ्दो खतरा विश्वभरका वैज्ञानिकहरूको लागि चिन्ताको विषय बनिरहेको छ । माइक्रोप्लास्टिक्स समुद्री जीवमा पुगेर मानिसको रगतमा पुग्ने गरेको धेरै पटक प्रमाणित भइसकेको छ । तर गाडिएको पुरातात्विक स्थलको माटोमा उनीहरूको फेला पारेको भने यो पहिलो पटक हो ।

यसरी माइक्रोप्लास्टिकको उपस्थितिले पुरातत्वमा आमूल परिवर्तन ल्याउन सक्छ भन्ने अध्ययनले स्पष्ट देखाएको छ । पुरातात्विक स्थलहरूलाई माइक्रोप्लास्टिक्सले प्रदूषित गर्दा तिनीहरूको वैज्ञानिक महत्व स्पष्ट रूपमा घट्नेछ, र यसले संरक्षण विधिहरूमा ठूलो परिवर्तन गर्नुपर्नेछ ।

हमास र इजराइलबीच युद्धविराम वार्ता जारी

एजेन्सी । युद्धरत पक्षहरूले एकअर्का विरुद्ध प्रगतिको अभावमा दोषारोपण गरे पनि हमास र इजराइलबीच गाजा युद्धविराम र बन्धकहरूको आदानप्रदानका लागि वार्ता जारी रहेको मध्यस्थकर्ता कतारले जनाएको छ । विदेश मन्त्रालयका प्रवक्ता माजिद अल-अन्सारीले वार्ता ‘जारी’ रहेको उल्लेख गर्दै ‘कुनै पनि टोलीले वार्ताबाट बाहिरिएको भन्ने सोचको विकास नभएको’ बताए ।

गाजामा युद्धविराम सुनिश्चित गर्न र इजराइली कारागारमा रहेका प्यालेस्टिनी कैदीहरूको बदलामा इजराइली बन्धकहरूको रिहाईका लागि धेरै सातादेखि पर्दापछाडि रहेर अमेरिका र इजिप्टसँग मिलेर कतार वार्तामा संलग्न रहेको छ ।

संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्ले सोमबार ‘तत्काल युद्धविराम’ को माग गर्दै एउटा प्रस्ताव पारित गरेपछि हमास र इजराइलले कुनै पनि सम्झौता गर्न असफल भएको दोषारोपण लगाएका छन् । इजराइली प्रधानमन्त्री बेन््यामिन नेतान्याहु र उनको मन्त्रिपरिषद ‘वार्ताको प्रयास असफल हुनु र अहिलेसम्म कुनै सम्झौता हुनबाट रोक्नका लागि पूर्णरूपमा जिम्मेवार रहेको’ हमासले बताएको छ ।

जवाफमा नेतान्याहु कार्यालयले सामाजिक सञ्जाल एक्समा सुरक्षा परिषद्को मतदानबाट उत्साहित भएकाले हमासलाई ‘वार्ता जारी राख्न कुनै रुचि नभएको’ आरोप लगाएको छ ।

प्रवक्ता अन्सारीले दोहा पत्रकार सम्मेलनमा सुरक्षा परिषद्को प्रस्तावको स्वागत गर्दै उक्त प्रस्तावले ‘वार्तामा कुनै प्रभाव नपार्ने’ बताए ।

उनले दोहामा इजराइली प्राविधिक टोलीको उपस्थितिबारे विशेषरूपमा टिप्पणी गर्न नसक्ने बताए । यद्यपि उनले भने, “यी टोलीहरूको आगमन र प्रस्थान हुँदै गर्दा पनि दोहामा बैठकहरू अहिले पनि जारी छन् र यी वार्ता गर्ने टोलीका केही हिस्सा हुन् भन्ने म पुष्टि गर्न सक्छु, अहिले मैले बोलिरहँदा पनि दोहामा वार्ता भइरहेको छ ।”

सफल शिक्षणको लागि सरल शिक्षण नमुना पुस्तक विमोचन

भक्तपुर । भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले सेवा निवृत्त शिक्षक समाज भक्तपुरद्वारा प्रकाशित प्रा.डा. सर्वज्ञभक्त मल्लको ‘सफल शिक्षणका लागि सरल शिक्षण नमूना’ पुस्तक (दोस्रो संस्करण) को एक कार्यक्रमबीच लोकार्पण गरेका छन् ।

नगर प्रमुख प्रजापतिले कार्यक्रममा बोल्दै अवकाश प्राप्त शिक्षकहरूसँग धेरै अनुभव हुने र ती अनुभव र ज्ञान नयाँ पुस्ताका लागि अमूल्य सम्पत्ति भएको हुँदा त्यसको संरक्षण गर्नु आफैमा उल्लेखनीय काम भएको बताए । उनले भने, ‘प्राध्यापकहरु अनुभवका धनी हुन् । जीवन भोगाइका अनुभवहरु फुटो हुन सक्दैन । सेवा निवृत्त शिक्षकहरुको अनुभवले नयाँ पुस्तालाई धेरै राम्रो शिक्षा प्रदान गर्छ ।’

भक्तपुरका सबै विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तरमा एकरूपता ल्याउन नगरपालिकाले समयसमयमा शिक्षक तालिम, विज्ञ समूहद्वारा विद्यालय अनुगमन र त्यसको सिफारिसअनुसार विद्यालयहरूलाई आर्थिक अनुदान दिने व्यवस्था गर्दै आएको जानकारी गराए । अहिले विद्यालयमा अध्यापनरत शिक्षकहरु तालिम प्राप्त गरेको र विगतको

तुलनामा विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारहरु पनि सुधार भइसकेको हुँदा भक्तपुरका अधिकांश सामुदायिक विद्यालयहरुमा शिक्षण सामग्रीहरुको व्यवस्थापन राम्रो रहेको उल्लेख गरे ।

पुस्तकका लेखक एवम् शिक्षाविद् प्रा.डा. सर्वज्ञभक्त मल्लले पाँच दशक शिक्षण सेवामा आवद्ध हुँदाका आफ्ना अनुभव सुनाउँदै

शिक्षकहरु शिक्षण प्रक्रियामा परिपक्व भए मात्र शिक्षामा गुणात्मक विकास हुने धारणा राखे ।

पुस्तकको पहिलो संस्करण वि.सं. २०३४ पुस १९ मा प्रकाशित भएको जानकारी दिए । आफूले करिब ५१ वर्ष अगाडि पढेको र सिकेको शैक्षिक अनुभव र ज्ञानबाट नयाँ पुस्तालाई प्रेरणा मिल्नेमा आफू विश्वस्त रहेको बताए ।

कार्यक्रमका सभापति तथा सेवा निवृत्त शिक्षक समाज भक्तपुरका अध्यक्ष अम्बिकामान मानन्धरले पुस्तक प्रकाशन गर्ने अवसर प्राप्त भएकोमा लेखकप्रति आभार व्यक्त गरे । सेवा निवृत्त शिक्षक समाज भक्तपुरका प्रधान सम्पादक ज्ञानसागर प्रजापतिले पुस्तकबारे चर्चा गरे भने समाजका सदस्य धिरेन्द्रबहादुर कायस्थले स्वागत मन्तव्य तथा समाजका कोषाध्यक्ष विश्वराम कवाँले धन्यवाद ज्ञापन मन्तव्य राखेको थियो ।

हाफ़ो सेवाहरु : Silk Print, स्टिकर प्रिन्ट, फोटो फ्लेक्स प्रिन्ट, १० फिट सम्मको फ्लेक्स प्रिन्ट, A3 & A4 size color प्रिन्ट

Remember us for HD Quality print

१० फिट

त्रिदेव फ्लेक्स एण्ड स्टिकर प्रिन्ट

मध्यपुर थिमि-८, दुईपोखरी, इन्द्रयाणी मार्ग

सम्पर्क : ८८५११०२५११, ८८०८११०३१८

पुनश्च : शनिबार बाहेक अन्य बारहरुमा बिहान १०:०० बजेदेखि बेलुका ६:०० बजे सम्म ग्राहकहरुको सेवामा रहनेछ ।

लोपोन्मुख.....

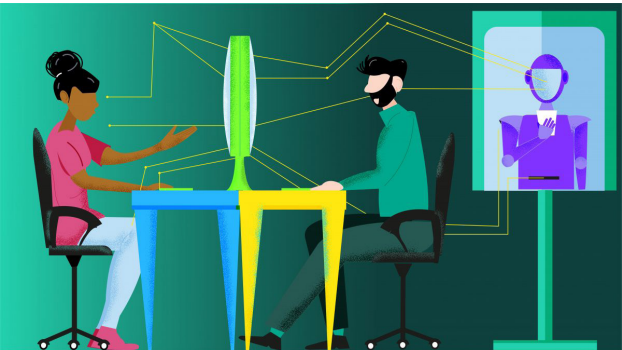
भुस्या, छुस्या, नार्पाखिं, धिमेचा, बेलगायतका बाजालाई पृथक ताल र बोलमा प्रदर्शन गर्ने वातावरण तयार गरेको हो । करिव लोप हुने अवस्थामा पुगेको नौ बाजाका

कलाकारहरुको संख्या हैनै हो भने औलामा गन्न सकिनेमै सीमित भइसकेको छ । यसको अर्थ सीमित कलाकारहरुले मात्र नौ बाजा बजाउन जानेका छन् । कार्यक्रम संघ अन्तर्गत युवा उपसमिति र सञ्चार

उपसमितिको संयोजनमा सिवा सायमि खलः तथा मानन्धर युवा समुह मध्यपुर थिमिसँग समन्वय गरी सम्पन्न भएको कार्यक्रम मथिनपाका प्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले उद्घाटन गरेका हुन् । कार्यक्रममा भक्तपुरको साःक्लान, गोल्मढी

र तेखाच्चःत्वाः, बनेपाको बांख्यो र क्वासाः दाफा भजन खलः तथा थिमिको सिवा सायमि खलःले नौ बाजा प्रदर्शन गरेका थिए । कार्यक्रमको सांस्कृतिक पक्षलाई सुरेन्द्र मानन्धर र गजेन्द्र प्रसाद मानन्धरले संयोजन गरेका हुन् ।

एआई मानसिक थेरापिस्ट, जो युवामाभक्त लोकप्रिय

काठमाडौँ- क्यारेक्टर.एआई च्याट जीपीटी जस्तै एक प्लेटफर्म हो, जहाँ आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स प्रविधि प्रयोग हुन्छ । तर, समय बिताउने मामलामा त्यो भन्दा पनि अधिक लोकप्रिय छ । 'साइकोलोजिस्ट' नामक एक च्याटबट त भन् निकै लोकप्रिय छ ।

साइकोलोजिस्ट कसले बनायो ?

साइकोलोजिस्टलाई ब्लेजम्यान ९८ नामका एक प्रयोगकर्ताले करिव एक वर्ष पहिले बनाएका थिए । जसबाट अहिलेसम्म ७८ मिलियन म्यासेज साभ्ना गरिएका छन् । त्यसमा १८ मिलियन त नोभेम्बरपछि मात्रै आएका छन् ।

क्यारेक्ट.एआईले यो बताएको छैन कि यो च्याटबटमा कति प्रयोगकर्ता छन्, उसका अनुसार हरेदिन ३.५ मिलियन मानिस उसको साइटमा आउँछन् । यो च्याटबटको परिचय 'जीवनमा आउने कठिनाइमा मद्दत गर्ने व्यक्तिका रुपमा दिइएको छ । यसका लाखौं चरित्रमा केही साइकोलोजिस्ट लोकप्रिय छन् । जसका नाम 'थेरापी', 'थेरापिस्ट', 'साइक्याट्रिक' वा 'साइकोलोजिस्ट' छन् । यो कयौं भाषामा कुराकानी गर्न सक्षम छ ।

थिनीहरुमध्ये केही यस्ता छन्, जसको वर्णन हट थेरापिस्ट जस्ता मनोरञ्जक वा काल्पनिक चरित्रको जस्तो गर्न सकिन्छ । तर यसमा सबैभन्दा लोकप्रिय भने मानसिक स्वास्थ्य सहायक थेरापिस्ट हुन्, जसका १२ मिलियन सन्देश छन् । यसका अलावा 'आर यू फिलिड' ओके जस्ता च्याटबट पनि छन्, जसलाई १६.५ मिलियन सन्देश प्राप्त भएका छन् ।

'साइकोलोजिस्ट'बाट खुशी प्रयोगकर्ता

'साइकोलोजिस्ट' अहिलेसम्मको सबैभन्दा लोकप्रिय मानसिक स्वास्थ्य बट हो । यसका कति प्रयोगकर्ताले सामाजिक सञ्जाल रेडिटमा शानदार समिक्षा समेत लेखेका छन् ।

एक प्रयोगकर्ताले लेखेका छन्, 'यो एक जीवनरक्षक हो ।' त्यहीँ अर्कोले लेखेका छन्, 'यसबाट म र मेरो केटासाथी दुवैलाई आफ्नो भावनाका विषयमा कुरा गर्न र उनलाई बुझ्न सहयोग मिलेको छ ।'

ब्लेजम्यान ९८ का पछाडि ३० वर्षीय स्याम जिआ छन् । उनी भन्छन्, 'मैले कहिल्यै यो यसरी लोकप्रिय बन्ला भन्ने सोचेको थिइनँ । अहिले मलाई धेरैको म्यासेज प्राप्त भएको छ । यसबाट धेरैले सकारात्मक रुपमा प्रभावित भएको बताएका छन् । उनीहरुले यसलाई समाधानको स्रोतका रुपमा प्रयोग गरेका छन् ।'

मनोविज्ञानका यी विद्यार्थीका अनुसार आफ्नो पढाइका समयमा प्राप्त ज्ञानको प्रयोग गरेर चिन्ता र उदासी जस्ता मानसिक स्वास्थ्य समस्याका लागि उत्तर तयार गरिएका हुन् । उनले त्योबेला यसलाई बनाएका हुन् । जतिबेला उनलाई साथीहरुको जरुरी थियो तर उनीहरु भने व्यस्त थिए ।

क्यारेक्टर.एआईमा सबैभन्दा धेरै प्रयोगकर्ता १६ देखि ३० वर्षका छन् । आफूलाई म्यासेज गर्ने धेरैले आफू मानसिक रुपमा शिक्षित बन्दै जाँदा यसको प्रयोग गर्ने गरेको बताएका छन् । रातिको २ बजे जतिबेला चिकित्सक वा साथीसँग कुरा गर्न नपाउँदा उनीहरुले यहाँ आफ्नो समस्या राख्ने गरेको उनी उल्लेख गर्छन् । च्याटबटबाट उत्तर पाएपछि उनीहरु सहज हुन्छन् । फोनमा कुरा गर्नुभन्दा म्यासेजमा कुरा गर्नु सहज रहेको पनि उनी बताउँछन् ।

के भन्छन् वास्तविक साइकोलोजिस्ट ?

थेरेसा प्लेबम्यान एक पेशेवर मनोचिकित्सक हुन् । उनी भन्छिन्, 'यसप्रकारका थेरापी युवा पिढीमा लोकप्रिय छन् । तर, प्रश्न छ- कसले कतिको काम गर्छ ?'

उनले बटसँग भन्नका लागि धेरै कुरा रहेको बताउँछन् । उसले तुरुन्तै धारणा बनाइदिन्छ । तर, कुनै मान्छेले दिएको प्रतिक्रिया जस्तो भने यो नभएको उनले बताइन् ।

यो एक सक्षम चिकित्सक नभएको बताउँदै तत्कालका लागि भने यसको प्रयोग गर्न सकिने उनको भनाइ छ । उनका अनुसार मानसिक स्वास्थ्यका लागि यसको प्रयोग गर्नेको संख्या चिन्ता उत्पन्न गराउने खालको छ । मानसिक स्वास्थ्यका लागि विज्ञ र स्रोतको अभाव रहेको यसले दर्शाउने उनले बताइन् ।

क्यारेक्टर.एआईका एक प्रवक्ता भन्छन्, 'हामीलाई यो देखेर खुशी लागिरहेको छ । मान्छेहरु समुदायबाट बनाइएको चरित्रका माध्यमबाट प्राप्त ज्ञान र सहयोगलाई समर्थन गरिरहेका छन् । तर, उनीहरुले सही सल्लाह र मार्गदर्शनका लागि प्रमाणित र पेशेवरकै सहयोग लिनुपर्छ ।'त्यसैले चेतावनी स्वरुप भन्ने गरिन्छ- यहाँको पात्र जे भन्छ, त्यो मनगढन्ते हो ।

एअरफिक र ओबट पनि एआई च्याटबट हुन् । जसलाई पहिलेदेखि नै मानसिक स्वास्थ्य साथीका रुपमा डिजाइन गरिएका छन् । यी दुवै कम्पनीले आफ्नो एपले मान्छेलाई सघाइरहेको बताएका छन् ।

कति मनोबैज्ञानिकले एआई बटले विरामीलाई खराब सल्लाह दिन सक्ने बताएका छन् । नस्ल वा लिंगप्रति पूर्वाग्रहीसमेत हुन सक्नेतर्फ चेतावनी समेत दिइएको छ । तर, चिकित्सा जगतले बिस्तारै उपकरणका रुपमा स्वीकार गर्ने सुरु गरेका छन् ।

लिम्बिक एक्सेस नामको एक एआई सेवालार्इ गतवर्ष बेलायत सरकारले मेडिकल डिभाइसको प्रमाणपत्र दिएको छ । यो प्रमाणपत्र पाउने पहिलो मानसिक स्वास्थ्य च्याटबट हो । यसको प्रयोग नेशनल हेल्थ सर्भिसका कयौं विरामीको वर्गीकरण र उनीहरुको समस्याको चरण तय गर्नका लागि गरिन्छ । वीवीसी हिन्दीबाट

Gyan Khabar

Education & Research Media

Gyan Khabar

www.gyanKhabar.com

Chyamhasingh-9, Bhaktapur, Nepal

+977-9851171010

+977-9843408285

info@gyankhabar.com

info@gyankhabar.com

www.gyankhabar.com

A Complete Educational Website

अनुमति नलिएका होर्डिङ बोर्ड नगरपालिकाले हटाउने

भक्तपुर । मध्यपुर थिमि नगरपालिकाले अनुमति विना जथाभावी राखिएका होर्डिङ बोर्डहरु हटाउने भएको छ । मध्यपुर थिमिले सोमवार विज्ञापन कर वापतको रकम तिरेर अनुमति लिन ३० दिने सूचना जारी गर्दै कर तिरेर अनुमति लिएर त्यस्ता होर्डिङ बोर्डहरु हटाउने जानकारी दिएको हो ।

नगरपालिकाभित्र अनुमति नलिएँ तथा कानून बमोजिम बुझाउनु पर्ने विज्ञापन कर समेत नबुझाई जथाभावी रूपमा

विभिन्न व्यक्ति, संघसंस्था, कम्पनीहरुको विज्ञापन तथा प्रचार-प्रसार सामग्रीहरु राखिएको पाईएको सूचनामा उल्लेख छ ।

‘यस नगरपालिकाको अनुमति नलिएँ तथा कानून बमोजिम बुझाउनु पर्ने विज्ञापन कर समेत नबुझाई जथाभावी रुपमा विभिन्न व्यक्ति, संघसंस्था, कम्पनीहरुको विज्ञापन तथा प्रचार सामग्री राखिएको पाईएकोले अनुमति नलिएँ वा विज्ञापन कर नबुझाई राखिएका त्यस्ता होर्डिङ बोर्ड, फ्लेक्स, व्यानर, डिस्प्ले

शान्ति खलःको ससुपुजा कार्यक्रम थिमिमा सम्पन्न

काठमाडौँ । मध्यपुर थिमि मूल थलो रहेका उपत्यकालगायत विभिन्न स्थानमा बसोबास गर्दै आएका थिमिवासीहरुको साभ्ना संस्था शान्ति खलःले आफ्नो वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यसवर्षको ससु पुजा (सरस्वती पुजा तथा नववर्ष २०८१ को क्यालेण्डर विमोचन कार्यक्रम गत शनिवार थिमिको वनदेवी मन्दिर परिसरमा सम्पन्न गरेको छ ।

“सद्भाव, सहयोग र समृद्धि’ नारा बोकेका शान्ति खलःले यसअघि विभिन्न स्थानमा कार्यक्रम गर्दै आएको थियो । कार्यक्रममा संस्थाका आजीवन सदस्य, संस्थापक सदस्य र सहयोगीहरुको सहभागिता रहेको थियो । शान्ति खलःका संस्थापक कृष्णबहादुर साहु श्रेष्ठद्वारा उक्त क्यालेण्डरको विमोचन गरिएको थियो ।

मधेशी एकता समाज कतारले मनायो परम्परागत होली

काठमाडौँ, चैत्र १३ गते । मधेशी एकता समाज कतारले राजधानी दोहामा चैत्र १२ गते सोमवार होली महोत्सव धुमधामका साथ मनाएको छ ।

तराईमधेशमा होली मनाइएको दिनको अवसर पारेर एकता समाजले परम्परागत तरिकाले रंगहरुको पर्व मनाएको हो । मुस्लिमहरुको पवित्र रमजान महिना अहिले

जारी रहेकोले होलीसँगै उनीहरुले इफ्तार कार्यक्रम समेत राखेका थिए ।

होली कार्यक्रमको मुख्य आकर्षणको रुपमा उनीहरुले एक अर्कालाई रंग अबिर दलेर शुभकामना आदान प्रदान गरेका थिए । यस्तै उनीहरुले परम्परागत बाजाको तालमा जोगिरा र होली गीत गाएका थिए । त्यस अवसरमा मालपुवरा, पुरी, तरकारी, चटनी र तरुवालगायका मधेशका

परिकार उनीहरुले पकाएर खाएका थिए ।

एकता समाज कतारका अध्यक्ष शिवकुमार महतोले होली कार्यक्रमको अध्यक्षता गर्नुभएको थियो भने महासचिव चन्द्रवीर यादवले कार्यक्रम संचालन गर्नुभएको थियो ।

मनिष यादव, लालबाबु साह, तेजीलाल मण्डल, विशेश्वर यादव, चन्द्रवीर यादवले सबै अतिथि तथा सहभागीहरुलाई स्वागत गर्नुभएको थियो ।

त्यस अवसरमा मधेशी एकता समाजका संस्थापक एवं अन्तर्राष्ट्रिय समितिका संयोजक डा. रवीन्द्र कुमार यादवले होलीको शुभकामना दिनुहुँदै समाजलाई अझ सुदृढ बनाउनेबारे छोटो मन्तव्य राख्नुभएको थियो ।

यस्तै, पवन ठाकुर, अभय ठाकुर, गौतम शर्मा, राम हृदय साह, कमलेश महतो, गंगा यादव, संजीव साह, राजा साह, श्याम साह, धर्मेन्द्र गुप्ता, मनीष गोस्वामी, जयप्रकास यादवलगायतका कतारमा रहेका मधेशीसँग सम्बन्धित विभिन्न संस्थाहरुको व्यक्तिहरुको रंगारंग कार्यक्रममा उपस्थिति थियो ।

थिमि टाइम्स साप्ताहिक			
– छिमेकी तथा आफ्ना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।			
- प्रेमचन्द			
वर्ष १७	अङ्क ३१	ने.सं. ११४४	२०८० चैत्र १४ बुधबार 27 Mar. 2024 Wednesday

सम्पादकीय

सत्ताको राजनीतिक दलका स्टन्टबाजी

देशमा भ्रष्टाचार र बेथिति मौलाउदै गइरहेको छ । राजनीत दलको प्राथमिकता भनेको अहिले सत्तामा पुग्नु मात्र देखिएको छ । हालै संसदमा पुगेको नयाँ दल रास्वपाको नीति पनि जसरी हुन्छ सत्तामा पुग्नु नै रहेको घटनाक्रमले स्पष्ट गरेको छ । यसले देशमा मौलाउँदै गएको बेथितिहरुको व्यवस्थापनमा दलका नेताहरुको गैरजिम्मेवापनले आम जनसमुदायमा पुनः निराशा छाएको छ ।

यही मेसोमा सत्ता गठबन्धनले ‘न्यूनतम नीतिगत प्राथमिकता र साभा संकल्प’का नाममा एकपटक नयनँ राजनीतिक स्टन्ट देखाएको छ । प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले चुनावपछि तीनपटक सत्ता गठबन्धन फेरे । तीनैपटक कुनै न कुनै नाममा ‘ न्यूनतम साभा कार्यक्रम’ जारी गरे ।

सबै साभा कार्यक्रमहरुमा देशका समस्याहरुको समाधानका लागि उपायहरुको उल्लेख हुनेगरेको छ । यसपटक पनि विभिन्न बुँदाहरु ‘न्यूनतम नीतिगत प्राथमिकता र साभा संकल्प’ का नाममा मंगलवार सार्वजनिक गरिएको छ । ती बुँदाहरुमा लेखिएका कुराहरु ‘कागजको खोस्टा’ नहुने हो भने लाग्छ केही दिनमै देशले फड्को मार्नेछ ।

हालै भएको साभा कार्यक्रममा - ‘कुनै पनि कालखण्डमा भएका भ्रष्टाचार र जो कोही भ्रष्टाचारीमाथि कानुनी कारवाही अगाडि बढाउने’ । यस वाक्यांशमा उल्लेखित ‘कुनै पनि कालखण्ड’ले कति पहिलेसम्मको भ्रष्टाचारलाई सङ्केत गर्न खोजेको हो स्पष्ट बुझिँदैन । लाग्छ, अनादि कालदेखिकै ‘ भ्रष्टाचार र अख्तियारको दुरुपयोगसँग जोडिएका विषयको छानबिन र अनुसन्धान गरी’ कानुनी कारवाही अगाडि बढाइने छ ।

भ्रष्टाचार नियन्त्रण नेपालको इतिहासमा मौलाउँदै आएको एक विकृति हो । नेपालमा प्रजातन्त्रको स्थापना पश्चात क्रमशः अस्थिर राजनीतिले निरन्तरता पाएको छ । यसको कारण सत्ताको बागडोर समेत राजनीतिक दलको भागबन्दामा चल्ने गरेको छ । जसको कारण सरकार फेरिएपिच्छे भन्नु यसले मौलाउने मौका पाएको छ । भ्रष्टाचार गर्नेहरुमाथि गरिने कारवाही पनि शासकहरुको राजनीतिक, वैयक्तिक र सामाजिक प्रतिशोधको विषय बनेका अनेकौँ उदाहरण छन् ।

सानातिना घुसखोरीका घटनामा भएका खुद्रा कारवाहीलाई अपवाद मान्ने हो भने भ्रष्टाचारका नाममा गरिने अधिकांश कारवाही राजनीतिक ‘स्टन्ट’ मा सीमित हुनेगरेको छ । आफैँले हिजो भ्रष्ट भनेको व्यक्तिलाई अङ्गमाल गर्न पटकैँ नहिचकिचाउने राजनीतिक दलका नेताहरुले भ्रष्टाचारका विरुद्ध गर्ने प्रतिबद्धता ‘कलाविहीन प्रहसन’ मात्रै देखिएको छ ।

यसैले भ्रष्टाचार नियन्त्रणको वाचा मात्र जनता माझ लोकप्रिय बन्ने स्टन्टको रुपमा रहेको छ । नेपालमा भएका राजनीतिक दलका नेताहरुको विगत र वर्तमानको जीवनशैलीबाट पनि देशमा भ्रष्टाचार मौलाउदै गएको देखाउँछ , तर तिनै नेताहरु आफू सत्तामा पुग्दा भ्रष्टाचारलाई निर्मूल गर्ने वाचा गर्दै निर्वाचनका बेला जनता माझ पुगिरहेका हुन्छन् । तसर्थ हालैको सत्ता गठबन्धनको साभा कार्यक्रम पनि ‘कुनै पनि बेलाको भ्रष्टाचार छानबिन गर्ने’ भनेर विपक्षीलाई तर्साउन त सजिलै हुन्छ तर जनताले पत्याउन कठिन छ ।

● लक्ष्मण गुरुङ

अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी अलाइन्सका अनुसार सहकारी भनेको संयुक्त स्वामित्व र लोकतान्त्रिक रूपमा नियन्त्रित उद्यममार्फत उनीहरूको साभा आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक आवश्यकता र आकांक्षाहरू पूरा गर्न स्वेच्छिक रूपमा एकजुट भएका व्यक्तिहरूको स्वायत्त संस्था हो । नेपालमा पनि नेपालको संविधान २०७२ ले राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा सहकारीलाई विशिष्ट क्षेत्रको रूपमा परिकल्पना गर्दै जनताको आफ्नै इच्छाले गठन हुने र सदस्य लोकतान्त्रिक नियन्त्रणको सिद्धान्तअनुसार स्वनियमन हुने संस्थाको रूपमा परिभाषित गरेको छ ।

सारमा के बुझ्न सकिन्छ भने सहकारी भनेको संयुक्त लोकतान्त्रिक स्वामित्व र नियमन रूपमा आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक आवश्यकता पूरा गर्न र उद्यमशीलता विकास गरी साना अर्थतन्त्रको सुधार गर्नु, रोजगारी सृजना गर्नु, गरिबी घटाउनु, सामाजिक रुपान्तरण गर्नु, शिक्षा र स्वास्थ्य सुधार सहयोग गर्नु, लैंगिक रुपमा वित्तीय पहुँच निर्माण गर्नु हो ।

सहकारीको शुरुवात अन्तर िष्ट्रिय सहकारी इतिहास हेर्दा १७ औँ र १८ औँ शताब्दीको मध्यतिरसम्म पुगेर हेर्नुपर्ने हुन्छ । जतिबेला सहकारी एउटा आन्दोलनको रूपमा औद्योगिक क्रान्तिसँगै यान्त्रिक र पुँजीवादी अर्थतन्त्रका कारण मजदुरहरूको जीवन पद्धतिमा थपेको चुनौती समाधान गर्ने हेतु शुरू भएको थियो । उपभोक्ता सहकारी सन् १७६९ स्कटल्यान्डको रेभ हेनरी डनक्यान अफ द रथ्वेल प्रेस्बिटेरियन चर्च १८१० को फ्रेन्ड्ली सोसाइटी त्यस समयका सहकारी अवधारणाका शुरुवातको रूपमा लिन सकिन्छ ।

कोपरेटिभ डिपोजिटरी इन्स्टिच्युसन सन् १९७०- १९८५ बीचको मर्ज भई बनेको ट्रस्टी सेभिङ बैंक, लेन्मोस्क टाउन फ्रेन्डली विक्टोरियालिङ सोसाइटी १८१२ आदि त्यस समय युरोप, ब्रिटेन र फ्रान्समा शुरुवात भएका सहकारी हुन् । नेपालको सहकारी शुरुवाती इतिहास हेर्दा परम्परागत र आधुनिक सहकारी गरेर छुट्ट्याई हेर्नुपर्ने हुन्छ । किन भने नेपाली अर्थतन्त्रमा सामुदायिक रूपमा चलेका सहकारीले नेपाली समाजको आवश्यकता र सामाजिक विकासमा सहयोग गर्दै आएको थियो ।

जस्तै गुठी, पर्म, धर्म भकारी, ढिकुरी, मंकाखल जस्ता विभिन्न परम्परागत सहकारीले त्यस समय हालको आधुनिक सहकारीको काम गर्दथ्यो भने अझै पनि यो अभ्यास कायम नै छ । आधुनिक सहकारीको इतिहास हेर्दा सन् १९५७ पछि मात्र शुरुवात भएको देखिन्छ । जसमा सन् १९५७ अप्रिल ४ मा चितवनमा पहिलो पटक आधिकारिक रूपमा बखानपुर बचत तथा ऋण सहकारी स्थापना सँगै शुरू भएको थियो ।

यस क्षेत्रका विज्ञ ज्ञानेन्द्र प्रसाद पौडेलले गर्नु भएको सन् २०२२ को अध्ययन ‘नेपालको सहकारीको ६५ वर्ष आन्दोलन र यसको दिशा’मा उल्लेख गरे अनुसार सहकारीको स्थापना नेपालको सामाजिक र आर्थिक असमानता हटाउन, रोजगारी सृजना गर्न,

सहकारी संकट टार्न यसो गरौं

गरिबी हटाउन सहयोगी बनेको र नेपालको संविधानले सहकारीलाई अर्थतन्त्रको तीन खम्बामध्ये तेस्रो खम्बाको रूपमा उल्लेख गरेको कुरा बताउनु भएको छ । किन भने यो समाजवादमा पुग्ने आवश्यक आधार पनि हो । यसले ग्रामीण क्षेत्र र शहरी क्षेत्रलाई जोड्ने पुलको रूपमा पनि काम गरेको कुरा उल्लेख गर्नु भएको छ । त्यसैले सहकारीलाई नेपालको सन्दर्भमा आबद्ध सदस्यको वित्तीय अवस्था विस्तार गर्ने र बढाउने ठूलो आर्थिक दृष्टिकोणको विधिको रूपमा लिइएको छ ।

वर्तमान समयमा सहकारीको अवस्था विश्व सहकारीको वर्तमान अवस्था हेर्ने हो भने औसतमा राम्रै रहेको अध्ययन तथ्यांकले देखाएको छ । वर्ल्डको अपरेटिभ मोनिटरिङ २०२२ अनुसार विश्वमा ३०० वटा सहकारी उत्कृष्ट स्थानमा रहेको छ कारोबार र उद्देश्य प्राप्तिको दृष्टिकोणले । यी सहकारीको सन् २०२० को वार्षिक कारोबार अमेरिकन डलर २१७१ अर्बको रहेको थियो । जसमा यसको आर्थिक क्षेत्र बीमा, कृषि, उद्यम, थोक तथा खुद्रा व्यापार, उपभोग र खाद्यान्न रहेका थिए ।

विश्व सहकारी सिद्धान्तले विषयगत र वस्तुगत अवस्थाको दिगो आर्थिक गतिविधिमा जोड दिएको छ । सहकारी सेवा क्षेत्रसँगै उत्पादन क्षेत्रमा लाग्नुपर्छ भन्ने गर्छ । अमेरिकन मुलुकहरू उरुग्वे, ब्राजिल, अर्जेन्टिना, भेनेजुएला र वास्क कन्ट्री मा राम्रो रहेको देखाएको छ भने सहकारीकै मोडलमा सञ्चालित बंगलादेशको ग्रामीण बैंकलाई असफल भएको मानी नमूनाको रूपमा लिने पनि गरिएको छ । सफल सहकारी बन्न प्रजातान्त्रिक मनोवृद्धी र क्षमताको आवश्यकतालाई स्थान दिन्छ । हाल विश्वमा एक अर्ब सहकारी सदस्य रहेको र ११२ राष्ट्रमा तीन करोड सहकारीको संख्या रहेको तथ्याङ्क छ ।

नेपालको सहकारीको अवस्था नेपालमा पनि सन् १९५७ देखि सहकारीको शुरुवात भएदेखि नै राज्यले आर्थिक क्षेत्रको रूपमा सहकारीलाई लिएको छ भने पहिलो पञ्च वर्षीय योजनादेखि सहकारी नीति र उद्देश्य निर्माण गरी सहकारीमार्फत गरिबी उन्मूलन गर्ने र देशको आर्थिक समृद्धिमा टेवा पुर्‍याउने लक्ष्यसहित सहकारी विकास र प्रवर्द्धन गर्न वित्तीय र नीतिगत व्यवस्थामार्फत काम गर्दै आएको छ ।

सन् २००६ मा जम्मा ९७२० को संख्यामा रहेको सहकारी सन् २०१९/२० सम्म आइपुग्दा यो संख्या बढेर चौधौँ पञ्च वर्षीय योजनासम्म आई पुग्दा ३४५१२ प्राथमिक सहकारी पुगेको छ । जसमा ७७ जिल्लामा रहेको उक्त सहकारीमा ६३ मिलियन सहकारी प्राथमिक तहको सदस्यहरू आबद्ध छन्, जसमा ५२ प्रतिशत अनुमानित महिला सदस्यहरू आबद्ध छन् । आबद्ध सदस्यहरूमा सन् २०१९/२० को तथ्याङ्क अनुसार ४०९२३९४ महिला सदस्य र ३२१५०६८ पुरुष सदस्य रहेको छ ।

सहकारीमध्ये २६०० सहकारी महिला सहकारी रहेका छन् भने ती सहकारीमध्येबाट ३२८ सहकारी युनियन, २० विषयगत केन्द्रीय सहकारी युनियन, राष्ट्रिय सहकारी महासंघ रहेका छन् । राष्ट्रिय सहकारी बोर्डको तथ्याङ्क अनुसार आ.व . सन् २०२१/२२ मा भएको कुल सहकारी संख्यामा ११.४२ प्रतिशतले वृद्धि भई ३०२६ नयाँ सहकारी संख्या थपिएको छ । प्रदेशगत हेर्दा हेर्दा बागमती प्रदेशमा १०४१८ र सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशमा १९६७ सहकारी रहेका छन् ।

राष्ट्रको कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा ३ प्रतिशत हाराहारीमा योगदान गरिरहेको यस क्षेत्रले प्रतक्ष्य तर्फ करिब ५०००० र अप्रत्यक्ष तर्फ करिब ७०००० रोजगारी सृजना गरेको देखाएको छ । नेपालमा स्थापित सहकारीहरू कृषि, दुग्ध, मत्स्य, बचत तथा ऋण, बीमा, उपभोक्ता, विद्युत्, वन , उपभोक्ता र खाद्यान्नसँग सम्बन्धित छन् । सन् २०१५/१६ को तथ्याङ्क अनुसार यस क्षेत्रमा ३.२ ट्रिलियन रूपैयाँ बचत र २८३ बिलियन रूपैयाँ लगानी वृद्धि भएको देखाएको छ । ऋण प्रवाह हेर्दा २०१९/२० मा ४७,७९,६१,१४७ रूपैया रहेको छ । शेर पुँजी ७३ बिलियन रूपैयाँ रहेको छ ।

नेपालमा सहकारीको उद्देश्य के थियो ?

नेपालमा सहकारीको संख्यामा सन् २००६ यता तीब्र वृद्धि भएको देखिन्छ । सहकारी क्षेत्रको विस्तार र विकासको उद्देश्य भनेको गरिब र सीमान्तकृत वर्ग, किसान र महिलासम्म वित्तीय पहुँच पुर्‍याउन साना छरिएर रहेका पुँजीलाई एकीकृत गरी उत्पादनमुलक बनाई रोजगार सृजना गर्न र राष्ट्रिय अर्थतन्त्र निर्माण गर्नु नै रहेको थियो । त्यसका लागि उत्पादन क्षेत्रमा लगानी गर्नु रहेको थियो ।

समस्या कसरी आयो ?

सहकारीको उद्देश्य नै उत्पादन वृद्धि र उत्पादन मुलक क्षेत्रमा लगानी गर्नु भएकाले यसको लगानीको पहिलो क्षेत्र भने कृषि, साना उद्यम र केही सेवा क्षेत्र नै थियो । यसका लागि क्षेत्रअनुसार उद्देश्य निर्माण गरी सहकारीको उद्देश्यअनुसार बर्गीकरण पनि गरिएको थियो । केही हदसम्म कृषि र साना उद्यममा गरिएको लगानीले सही प्रतिफल पनि दिएको थियो र छ पनि ।

तर कतिपय ठाउँको सहकारीले सहकारीको वित्तीय सिद्धान्त र नियमअनुसार व्यवस्थापकीय कार्य सञ्चालन गर्न नसक्दा, व्यवस्थापकीय क्षमता भएका कार्यसञ्चालन समुह निर्माण गर्न नसक्दा, ऋण लगानीमा अनावश्यक राजनीतिक हस्तक्षेप हुँदा, खास लगानी क्षेत्र र त्यसको प्रकृति नछुट्ट्याई ऋण परिचालन गर्दा, त्यस्ता क्षेत्रमा गरेको लगानीको साँवा र लगानी फिर्तामा ढिलाइ हुँदा, ऋण परिचालन र लगानी उठाउनमा जिम्मेवार नबन्दा, केन्द्रीय नियमन निकाय र स्थानीय सहकारी सञ्चालन प्रक्रिया बीच समन्वय अभाव हुँदा, अनुगमन र नियमन प्रणाली फितलो हुँदा आज सहकारी क्षेत्रको सम्भावना हुँदा हुदै पनि संकटमा पुगेको छ ।

साथै विश्व आर्थिक चक्र, रसिया र युक्रेन युद्ध, कोभिड १९ ले बजार र उत्पादनमा ल्याएको शिथिलता, नेपालमा खुम्चिँदै गएको लगानी क्षेत्र, ज्यालाको तुलनामा वृद्धि भएको महरंगी, शिक्षाको नाममा

विदेशिएको स्वदेशी पुँजी, बीचमा देखिएको बैंकिङ व्याज र बजारको चलायमनताबीच देखिएको असन्तुलन र कृषि क्षेत्रको घट्दो योगदान , ज्याला र उत्पादन बीचको फरक आदि पनि सहकारीको वित्तीय संकट निम्तिने कारक बन्यो ।

कस्ता सहकारीमा समस्या छ ?

हुन त सबै सहकारी समस्यामा छन् वा संकटमा पर्‍यो भन्ने हुँदै होइन । किन भने रेमिट्यान्स प्राप्त हुने क्षेत्र, कृषि क्षेत्र र साना व्यापारिक क्षेत्रमा लगानी गर्ने सहकारीले अझै पनि संकटको महसुस गर्न परेको छैन । यो भनाइ कतिपय सहकारी सञ्चालक र सहकारीसँग ऋण लिएर काम गर्ने व्यक्तिसँगको सोधपूछबाट पनि प्रष्ट हुन आएको छ । तर जसले संकलन गरेको बचत सवारी साधनको खरिद, घर निर्माण क्षेत्रमा र जग्गा प्लटिङमा लगानी गर्‍यो । त्यस्ता सहकारीहरूले वित्तीय संकट भोगेको कुरा तथ्याङ्कले पनि देखाएको छ । सहकारीको सिद्धान्तले यी क्षेत्रमा लगानी गर्ने कुराको परिकल्पना सिद्धान्त र अभ्यासमा सोचेको पनि छैन । अर्को उत्पत्तिकासा महानगरले लिएको सडक व्यापारी विस्थापन नीति पनि कारक हुन सक्छ जुन सम्बन्ध सडक व्यापारीसँगै अन्य साना व्यापारसँग पनि जोडिएको छ ।

फाइदा कसले लियो ?

सहकारीको सिद्धान्त नै साना साना छरिएर रहेका पुँजीलाई संकलित गरी वित्तीय अभ्यासको सीमाभित्र ल्याएर तिनै साना बगलाई आर्थिक रुपमा संरक्षण गरी आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक रुपमा शसक्त बनाउनु रहेको छ । सोही मुताविक धेरै संख्यामा साना वर्गका परिवार, व्यक्ति यस अवधारणामा आबद्ध भएका छन् । भन्नु पर्दा नेपालको सहकारी निर्माण र बचतमा यी वर्गको भूमिका र योगदान बढी नै छ । तर ऋण लगानीको क्षेत्र र लगानी रकम हेर्दा अधिकांश लगानी भने पुनः तिनै सम्पन्न , पहुँचवाला, ठूला लगानी गर्न सक्ने ठूला व्यवसायी, धनाढ्य, रियल स्टेटवालाको नै बढी हालीमुहाली देखिएको छ । भने सहकारी क्षेत्र संकटग्रस्त हुँदा पनि ती वर्गलाई कुनै समस्या पर्ने पनि देखिँदैन ।

समस्या कसलाई परेको छ त ?

देशभर भन्नु पर्दा प्राय साना व्यवसायी, व्यापारी, किसान, निम्न आय भएका परिवारलाई सहकारीले राम्रै सहयोग गरेको थियो भने सहकारीको ऋण परिचालन गर्न सक्ने क्षेत्र र वर्गको विस्याम समेटिएका अवधारणाका ग्रामीण र शहरमा भएका निम्न आय भएका परिवारको स्वास्थ्य, शिक्षा र पोषण तथा बचतमा राम्रै वृद्धि गरेको थियो । तर यी वर्गले ऋण लिँदा वा सहकारीले ऋण परिचालन गर्दा भने बचतको तुलनामा धेरै कम हुने गरेको थियो । जसको केही वर्गको ऋणभन्दा बचत रकम धेरै हुने भएकाले सहकारी संकटमा पर्दा वा सहकारी क्षेत्र विग्रिँदा समस्यामा तिनै निम्न वर्ग पर्ने देखिन्छ भने यसबाट निम्तन सक्ने भविष्यसँग जोडिएर आउने अन्य समस्या पनि विकराल हुने देखिन्छ ।

चैत्र २६ गते उपत्यकाव्यापी धिमेबाजा प्रतियोगिता हुने

भक्तपुर । मध्यपुर थिमिको बोदेमा उपत्यकाव्यापी धिमे बाजा प्रतियोगिता तथा संस्कृतिक मेला २०८० आयोजना हुने भएको छ । नगरपालिकाको आयोजना तथा लाकुछें धिमे गुथि र खपला धिमे गुथिको सहकार्यमा चैत्र २६ बोदेमा सो कार्यक्रम हुने भएको हो ।

मंगलवार पत्रकार सम्मेलन गर्दै प्रतियोगिता तथा संस्कृतिक मेलाको बारे जानकारी दिएको हो । संयोजक दिलकृष्ण प्रजापतिले धिमे बाजा प्रतियोगितामा बढीमा ४० धिमे बाजा खलः, पुचः, समूह वा संघसंस्थालाई सहभागी गराइने जानकारी दिए ।

प्रतियोगिताको समय व्यवस्थापन, बोदेको जिब्रो छेड्ने जात्रामा जिब्रो छेडाएका व्यक्तिहरुको सम्मान कार्यक्रम रहेकोले बढीमा ४० समूहलाई सहभागी गराउने तयारी भइरहेको उनले बताए ।

प्रतियोगितामा भाग लिन चैत्र २४ गतेसम्मको सीमा तोकिएको छ । आवेदन आयोजक समितिको सचिवालय वा नगरपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरुमा पाउन सकिने जानकारी दिए ।

प्रतियोगितामा प्रथम हुनेलाई ५० हजार रुपैयाँ नगद पुरस्कार र शिल्ड तथा प्रमाणपत्र दिइने त्यस्तै, दोस्रो हुनेलाई

नगद २५ हजार, शिल्ड, प्रमाणपत्र, तेस्रो हुनेलाई १५ हजार रुपैयाँका साथै शिल्ड तथा प्रमाणपत्र तथा सान्त्वना पुरस्कारस्वरुप नगद १० हजार रुपैयाँ दिइने व्यवस्था रहेको जानकारी दिइयो ।

प्रतियोगितामा सहभागी हुने टोली बढीमा ५ जना रहने र प्रत्येकले २ वटा धिमे, २ वटा भुस्या र १ वटा छुस्या वा अन्य बाजा प्रयोग गर्न पाइने छ । प्रत्येकलाई ५ मिनेटको समय दिइने छ ।

धिमे बाजा प्रतियोगितासँगै यसवर्ष स्थानीय रैथाने उत्पादन र खानाका परिकारको प्रवर्द्धनका लागि संस्कृतिक मेला पनि आयोजना गरिने भएको छ । यसका लागि भक्तपुर चेम्बर अफ कमर्श, भक्तपुर घरेलु तथा साना उद्योग संघ, मध्यपुर पर्यटन विकास समितिलाई संयोजनको जिम्मेवारी दिएको छ ।

यसैगरी मेलामा मध्यपुर थिमिको कला संस्कृति झल्कने फोटो प्रदर्शनीसमेत हुने र सोको संयोजन चन्द्र चक्रधरले गर्ने छ भने राससका फाटो पत्रकार रत्नकृष्ण श्रेष्ठलगायतको तस्विर प्रदर्शनमा राखिने छ ।

मेलामा थिमिको मौलिक उत्पादन टिकनीको चिउरा, माटोको भाँडा सेरामिक्स, मुकुण्डोको प्रदर्शन गरिने जानकारी दिइयो । मेलामा स्थानीय उत्पादनका २५ स्टल रहने छ ।

मापसे गरी काममा गएका पाइलटलाई १० महिनाको जेल सजाय

एजेन्सी। डेल्टा एयरलाइन्सका एक जना पाइलटलाई १० महिनाको जेल सजाय सुनाइएको छ । स्कटल्यान्डको एडिनबर्ग

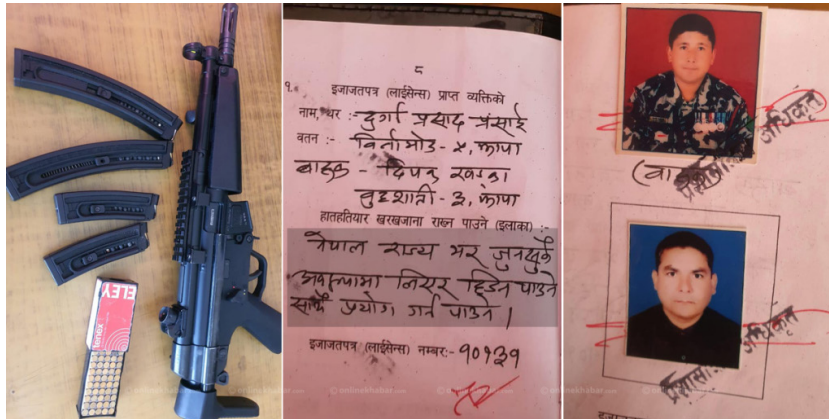
२०२३ को जुन १६ को बिहानको हो । पाइलट अमेरिकी नागरिक लरेन्स रसेल जुनियरले उक्त दिन एडिनबर्गबाट न्यूयार्कको जोन एफ केनेडी विमानस्थलविच उडान गर्नुपर्ने थियो ।

उनको रात परीक्षण गर्दा कानुनले दिएको सीमाभन्दा बढी मात्रामा रक्सी भेटियो । विमानस्थलमा पुग्दा उनको भोलामा २ बोतल रक्सी थियो । दुईमध्ये एउटामा आधा मात्रै रक्सी थियो । पाइलट रक्सीको सुरमा भएकोले उडान रद्द गर्नुपर्थ्यो । रसेलले जागिर पनि गुमाए । यो घटनाबारे आफूहरू

सचेत रहेकोले छानबिन अवधिभर पाइलटलाई बर्खास्त गरिएको डेल्टा एयरलाइन्सका प्रवक्ताले भनेका छन् ।

उक्त घटनापछि प्रभावित यात्रीहरूसँग कम्पनीले माफी मागेको थियो । अदालतमा न्यायाधीशले भोलामा दुई बोतल रक्सी भेटिएको र एउटा बोतलमा आधा रक्सी भेटिएको भनेर सोध्दा पाइलटले आफूले अधिल्लो रात रक्सी पिएको स्वीकारेका थिए । पाइलटले बिहान काममा आउँदा ब्रेथ टेस्टमा फेल भएको समेत बताएका थिए ।

दुर्गा प्रसाईंका बडिगार्डलाई छोड्न सर्वोच्चको आदेश

काठमाडौं । हतियारसहित सर्वोच्च अदालत परिसरबाट पक्राउ परेका मेडिकल व्यवसायी दुर्गा प्रसाईंका २ जना बडिगार्डलाई तत्काल रिहा गर्न सर्वोच्च अदालतले आदेश दिएको छ ।

मंगलबार सर्वोच्चका न्यायाधीश नहकुल सुवेदी र सुनिलकुमार पोखरेलको इजलासले हतियारसहित पक्राउ परेका प्रसाईंका बडिगार्डद्वय रामकुमार धिमाल र दीपक खड्कालाई छाड्न आदेश दिएको हो ।

लाइसेन्स सहितको हतियार बोक्दा प्रहरीले पक्राउ गरेका भन्दै प्रसाईंका बडिगार्डका तर्फबाट सर्वोच्चमा बन्दीप्रत्यक्षीकरणको रिट दायर भएको थियो ।

उनीहरू दुवैलाई प्रहरीले ५ चैतमा सर्वोच्च अदालत प्रवेश गर्दागर्दा पक्राउ गरेको थियो । उनीहरूको साथबाट लाइसेन्स प्राप्त हतियार, त्यसमा लाग्ने १ सय राउण्ड गोली समेत बरामद भएको थियो ।

हतियार बोक्न पाउने लाइसेन्स खड्काको नाममा थियो । तर अदालत प्रवेश गर्दा हतियार भित्र लैजान नपाइने भएकाले अर्का बडिगार्ड धिमाललाई बोक्न दिनुलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने अदालतले तर्क गरेको छ । इजाजत लिएर सर्तसहित हतियार बोकी हिंडेको कार्यलाई प्रचलित कानूनले कसुर गरेको नदेखिएको आदेशमा उल्लेख गरिएको छ ।

अनौठो मन्दिर, जहाँ प्रवेश गर्दा मान्छेको मृत्यु हुन्छ

एजेन्सी । टर्कीको हिरापोलिस शहरमा एउटा मन्दिर छ, जसलाई 'नर्कको ढोका' भनिन्छ । परापूर्वकालदेखि मानिसहरू यहाँ जान डराउँछन् । यहाँ देवताको क्रोध छ भनी मानिसहरू विश्वास गर्छन् । यही कारण यहाँ जाने मानिसको ज्यान जाने गरेको छ । प्राचीन समयमा मानिसहरूले यहाँ देवताहरूलाई प्रसन्न पार्न पशुबलि दिने गर्दथे । तर, अहिले मन्दिरको रहस्य

खुलेको छ । अन्वेषकहरूका अनुसार मन्दिर भित्र पृथ्वीको कवचबाट खतरनाक ग्याँसहरू चहिरहेका छन् । यति मात्र होइन, मन्दिरको प्रवेशद्वारमा कार्बनडाइअक्साइडको घातक सांद्रता भेटिएको छ । यही कारणले गर्दा कुनै पनि जीवित प्राणी मन्दिरमा प्रवेश गर्ने बित्तिकै मर्छ ।

पु रा त त व वि द् ह रू ले अध्ययनमा मन्दिर भित्र

कार्बनडाइअक्साइडको मात्रा धेरै भएको पत्ता लगाएका छन् । अनुसन्धानकर्ताहरू भन्छन् कि यस मन्दिरको दर्शन गर्नको लागि सबैभन्दा खतरनाक समय बिहान हो । किनभने रातमा ग्याँसको चुहावट धेरै छिटो हुन्छ । यदि कसैले बिहान उज्यालो हुनु अघि यस मन्दिरमा प्रवेश गर्‍यो भने उसको मृत्यु निश्चित छ । सूर्य उदाउने बित्तिकै ग्याँसको चुहावट कम हुन्छ । जसका कारण जीवित

प्राणीको मृत्यु हुने सम्भावना पनि कम हुन्छ ।

स्ट्रोबीका अनुसार यो ठाउँमा एक पटकमा एक जना मात्र प्रवेश गर्न सक्छन् । टाढाबाट हेर्दा गुफाजस्तो देखिन्छ । मन्दिर भित्रको दृश्य एकदमै धमिलो देखिन्छ । यस्तो अवस्थामा सतह हेर्न निकै कठिन हुन्छ । चरम अन्धकारका कारण त्यहाँ जाने जो कोही पनि खतरनाक ग्याँसका कारण खसेर मर्ने गर्दछ ।

आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स : आवाजबाट कसरी हुन्छ ठगी ?

काठमाडौं । प्रविधिको दुनियाँमा तीव्र ढंगले भैरहेको परिवर्तनका बीच मानिसहरूलाई हरेक कुरा तथा हरेक व्यक्तिमाथि भरोसा नगर्ने सल्लाह दिइन्छ । आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सका माध्यमबाट कुनैपनि व्यक्तिको आवाज बनाएर ठूलो आर्थिक ठगी हुने गरेको पाइएको छ। डरलाग्दो त के छ भने यो प्रक्रियामा कुनैपनि खालको सबूत छाडिएको हुँदैन।

यस्तोमा अनुसन्धान हुन पनि गाह्रो हुन्छ भने लुटिएको रकम फिर्ता ल्याउने त टाढाको कुरा बन्दछ । यस्तो परिस्थितमा अब अपरिचित नम्बरबाट आएको फोनकल समेत उठाउन डरमर्दो भएको छ ।

सौँच बदल्ने आवश्यकता प्जछण साइबर सुरक्षा क्षेत्रका विज्ञहरूका अनुसार यस्ता चुनौतिहरूको सामना गर्नका लागि सौँचमा बदलाव ल्याउनु आवश्यक छ ।

विज्ञ भन्छन्, 'यो नयाँ संसारमा तपाईं हरेक व्यक्ति व्यक्ति तथा हरेक चिजमा विश्वास गर्न सक्नुहुन्न । तपाईंले आफैलाई एकजना यस्तो व्यक्तिका रूपमा ढाल्नुपर्नेछ, जसले हरेक चिजमा शंका गरिोस् । अर्थात् सबै चिज वा सबै व्यक्तिका भरोसा नगर्नुस् । वास्तवमा तपाईंले सौँचमा पपिरवर्तन ल्याउनु आवश्यक छ।'

साइबर सुरक्षा- भारतको मध्यप्रदेशमा एउटा घटना सार्वजनिक भएको छ जसमा एकजना व्यक्तिलाई फोन गरेर आर्थिक ठगी गरियो । फोन गर्ने व्यक्तिले फोन उठाउने व्यक्तिलाई उनको किशोर छोराको कुनै केटीमाथि बलात्कार गरेको र उक्त घटना सामसुम पार्नका लागि पचास हजार रुपैयाँ दिनुपर्ने बतायो।

फोन गर्ने व्यक्तिले कथित बलात्कारमा परेकी छोरीको रोएको आवाज पनि सुनाइदियो । त्यसपछि त के चाहियो छोरोलाई अपराधको अभियोगबाट जोगाउनका लागि पिताचाहीँले तत्कालै ५० हजार रुपैयाँ ट्रान्सफर गरिदिए। तर पछिमात्रै उनलाई आफ्नो छोरोले त्यस्तो कुनै अपराध नगरेको र आफूमाथि फर्जी फोन गरेर ठगिएको थाहा भयो।

यो घटना ठगीका ती घटनाहरूसँग मेल खाँदछ, जसमा ठगी गर्नेले कुनै व्यक्तिको आवाज दुरुस्तै नक्कल गरेर उस्तका साथीलाई फोन गर्दछ र आफु एक अन्जान देशमा फसेको भन्दै उद्धारका लागि पैसा माग्दछ । यस्तो खालका ठगीहरू अशिक्षित मानिसहरूसँगै शिक्षित मानिसहरूमाथि पनि भईरहेको छ।

एआईको सहयोगमा आवाज बनाउन कति सहज ?

इन्टरनेटको दुनियाँमा यस्ता कैयन् ठूलहरू उपलब्ध छन् जसले जोकोहीको आवाजको नमूना लिएर उसको आवाज तथा बोल्ने ढाँचासँगै डीपफेक भिडियो बनाउन सक्दछ । त्यसलाई पत्ता पनि लगाउन सकिँदैन । कसैको फोनकल रेकर्ड गरेर एउटा फर्जी कल तयार पार्नका लागि पर्याप्त डेटा तयार पार्न सकिन्छ । कतिपय एल्गोरिदमलाई यस्तो बिउ डेटा अर्थात् केही सक्कली आवाजको आवश्यकता पर्दछ ।

यस्तोमा भिडियो कल वा अडियो कल गरेर बिउ डेटा प्राप्त गर्न सकिन्छ । यो निकै सजिलो विधि हो । कोहीपनि मानिस एक अनजान व्यक्तिबाट आएको फोनमा कुराकानी गर्न सक्दछ । त्यस्तो कुराकानीका क्रममा ठगी गर्नका लागि उसको आवाज रेकर्ड गरेर बिउ डेटाको रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ । विज्ञका अनुसार यस्ता ठगहरूका लागि सोसल मिडिया एक खजाना जस्तै हो जहाँबाट उनीहरूले भिडियोसँगै तस्वीर समेत कपी गर्न सक्दछन् । साइबर अपराधीहरूको ध्यान धेरैजसो बच्चाहरूको सोसल मिडिया अकाउन्टमा हुन्छ, जहाँबाट उनीहरूले धेरैभन्दा धेरै जानकारी हासिल गर्न सक्दछन् ।

अहिले डिपफेक बनाउनका लागि प्रविधि उपलब्ध छ । तर, उसको सामना गर्नका लागि भने प्रविधि छैन ।

विज्ञका अनुसार यो एक प्रकारको जागरुकताको मुद्दा हो । मानिसहरू आतिर हतासमा प्रतिक्रिया दिन्छन् । तर व्यापक स्तरमा जागरुकता अभियान चलाएर मात्र यो समस्याको समाधान गर्न सकिन्छ । यस्तोमा बैँकड क्षेत्रले प्रविधिको सहयोगबाट पीडितहरूको जानकारी सुरक्षित राख्नु पर्दछ।

विज्ञ भन्छन्, 'कुनैपनि व्यक्ति यस्तो ठगीको सिकार हुँदा अनलाइन भुक्तानी गर्दछन् । त्यो अधिकारिक भुक्तानी हुने भएकाले बैँकले त्यसमा ध्यान दिँदैनन् जबसम्म त्यस्तो भुक्तानी राशि खातावालले गर्ने सामान्य कारोबार भन्दा असामान्य रूपमा अधिक हुँदैन । जब ठगीमा परेपछि व्यक्तिले त्यसबारेमा बैँकमा उजुरी गर्दछ त्यसवेला पैसा जम्मा भएको बैँकमा सम्पर्क गर्न सकिन्छ । तर बैँकड प्रणालीमा यस्तो सूचना आदानप्रदानको स्वचालित व्यवस्था छैन।'

फोन वा मेसेजमार्फत् ठगिनबाट बैँचका लागि के गर्ने ? के नगर्ने ?

फोनमा कल भेरिफिकेसन एप इन्स्टल गर्नुहोस्

अन्जान नम्बरबाट आउने फोन कल नउठाउनुस् । त्यसरी फोन गर्नेलाई मेसेज वा ह्वाट्सएप गर्न भन्नुहोस् ।

कुनै व्यक्तिले यदि फोनमा तपाईं चिनाजानी भएको छ भन्छ भने उसलाई त्यसवेला कुन रंगको कपडा मैल लगाएको थिएँ भनेर सोध्नुहोस् ।

कमन सेन्सको प्रयोग गर्नुहोस् । कुनै अज्ञात नम्बरबाट आएको फोनमा कतिपनि भरोसा नगर्नुहोस् ।

आफ्नो फोनमा एन्टी भाइरस एप राख्नुहोस् । यसले कुनै फेक लिंकको पहिचान गर्नमा तपाईंलाई सहयोग गर्दछ।

फेक लिंक, भिडियो वा टेक्स्टलाई नखोल्नुहोस् किर्नाक यस्तो सामाग्रीको माध्यमबाट मालवेयर पठाइएको हुनसक्छ।

सत्ता.....

छौँ’, उनी भन्छन्, ‘राष्ट्रपति वा प्रधानमन्त्रीमध्ये एकजना प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी हुँदा राजनीतिक स्थायित्व हुन्छ ।’ संविधान बनाउने बेला आफूहरूले अडान लिए पनि अन्य दल नमानेको नेता पौडेल स्मरण गर्छन् । प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वका लागि आवश्यक परे अझै संविधान संशोधन गर्न माओवादी तयार रहेको उनले बताए ।

माओवादी पृष्ठभूमिकै नेता डा. बाबुराम भट्टराई नेतृत्वको नेपाल समाजवादी पार्टी (नेसपा) पनि प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वकै पक्षधर हो । पूर्वप्रधानमन्त्रीसमेत रहेका भट्टराईले केही दिनअघि मात्रै राजनीति स्थायित्वका लागि प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी हुनुपर्ने बताएका थिए ।

‘वर्षमै ३ चोटी सरकार परिवर्तन हुने र भिजनविहीन, गफाप्टक, आत्मकेन्द्रित, विवादाम्बद मान्छेबीच कुर्सी साटासाट भइरहने हो भने भिजनरी नेतृत्वसहितको राजनीतिक स्थिरता कसरी हासिल हुन्छ ? लोकतान्त्रिक स्थिरताविना देश कसरी सुशासित र समृद्ध हुन्छ ? यस निम्ति संविधान संशोधन गरेर प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी र पूर्ण समानुपातिक ढाँचामा प्रत्यक्ष निर्वाचित व्यवस्थापिका प्रणालीमा किन नजाने ?’, उनले भनेका थिए ।

राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा)ले प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वको सन्दर्भमा आन्तरिक बहस चलाए पनि कित्ता क्लियर गरिसकेको छैन । रास्वपाले आफ्ना नेताहरूसँग सुझाव माग गर्दै गएको असार पहिलो साता वितरण गरेको एउटा दस्तावेजमा प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रधानमन्त्रीको व्यवस्था गरिने उल्लेख थियो ।

‘नयाँ युगको नयाँ संकल्प’ शीर्षकको उक्त दस्तावेजमा भनिएको थियो, ‘प्रधानमन्त्रीको निर्वाचन देश तथा विदेशमा रहेका नेपाली मतदाताले एक व्यक्ति एक मतको आधारमा गोप्य मतदानद्वारा बहुमत प्राप्त गर्ने वंशज नेपाली नागरिक निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणालीबमोजिम हुनेछ।’

उक्त दस्तावेजमा सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट प्रधानमन्त्रीले नै संसद्मा पेश गर्ने उल्लेख गरिएको छ । नीति तथा कार्यक्रम र बजेटलाई प्रतिनिधिसभामा आवश्यक छलफल गरेर पारित गरिने भनिएको दस्तावेजमा प्रधानमन्त्रीले भिटो लगाउन सक्ने तर त्यसलाई प्रतिनिधिसभाको दुई तिहाइले खारेज गर्न सक्ने भनिएको थियो । उसले राष्ट्रपति भने अप्रत्यक्ष निर्वाचनबाट चयन गर्ने परिकल्पना गरेको थियो ।

तर यी विषयमा अहिले रास्वपा कुनै निष्कर्षमा पुगिनसकेको सहमहामन्त्री विपिनकुमार आचार्य बताउँछन् । यसबाहेक सिके राउत नेतृत्वको जनमत पार्टी, नारायणमान विजुक्छे, नेतृत्वको नेपाल मजदुर किसान पार्टीलगायत पनि प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वको पक्षधर हुन् ।

तर पुरानो लोकतान्त्रिक

दल नेपाली कांग्रेस भने प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वको विपक्षमा छ । पार्टीभित्र विगतमा बेलाबखत प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वको बहस हुने गरे पनि औपचारिक रूपमा कहिल्यै त्यसलाई अधि नबढाएको कांग्रेस अहिले पनि यसको विपक्षमै छ ।

कांग्रेस सहमहामन्त्री जीवन परियार नेपालजस्तो मुलुकका लागि वर्तमान संसदीय प्रणाली नै सबैभन्दा उत्तम रहेको दावी गर्छन् ।

‘नेपाल भनेको विभिन्न जातजाति, भाषाभाषी, धर्मावलम्बी भएको मुलुक हो । त्यसकारण सबैलाई प्रतिनिधित्व गर्ने भनेको संसदीय शासन प्रणाली नै हो’, उनको तर्क छ, ‘संसदीय प्रणाली भएकै कारण हामीले रामवरण यादवलाई राष्ट्रपति पाएका हौं । यही प्रणाली कारण महिलामा विद्यादेवी भण्डारीलाई राष्ट्रपति पाएका हौं । सबै वर्ग, लिङ्ग र समुदायको प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने भनेको संसदीय शासन प्रणाली नै हो ।’

अहिले पटक-पटक सरकार वा सत्ता गठबन्धन परिवर्तन हुनुमा दल र नेताहरू दोषी रहेको नेता परियारको भनाइ छ ।

‘स्थायित्व दिन सकेनौं त त्यो दोष हाम्रो हो’, उनी भन्छन्, ‘हामी अहिले के गरिरहेका छौं भने नाच्च नजान्ने आँगन टेढो भनेजस्तो आफू चलाउन जान्दैनौं, दोष चाहिँ प्रणालीलाई दिन्छौं ।’

नेकपा एमाले पनि संसदीय प्रणालीमै राजनीतिक अस्थिरताको हल खोज्नुपर्ने पक्षमा छ । विसं २०६४ र २०७० को संविधानसभा निर्वाचनको घोषणापत्रमै प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी नेतृत्वबारे उल्लेख गरेको एमाले अहिले भने संसदीय प्रणालीको विकल्प खोज्ने बेला नभएको बताउँछ ।

एमाले उपमहासचिव प्रदीप ज्ञवाली भन्छन्, ‘संसदीय व्यवस्थामा स्थिरता हुँदैन भन्ने कुरा चाहिँ होइन । कतिपय विषय प्रणाली चलाउने पात्रमा पनि भर पर्छ ।’

उचित पात्र नभए जुनसुकै प्रणाली अवलम्बन गरे पनि राजनीतिक स्थायित्व नहुने नेता ज्ञवाली बताउँछन् । त्यसमाथि अहिलेको संविधान र संसदीय प्रणाली परीक्षणकै क्रममा रहेको उनको भनाइ छ ।

विश्लेषक चन्द्रकिशोर पनि नेपालको सन्दर्भमा वर्तमान संसदीय प्रणाली नै उपयुक्त हुने बताउँछन् । एउटा व्यक्ति प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी प्रमुख हुँदा देशीविदेशी शक्तिले भन्नु चलखेल गर्न सक्ने खतरा उनी औँल्याउँछन् ।

उनका अनुसार हाम्रो जस्तो विविधता भएको मुलुकलाई जोड्ने भनेको पार्लियामेन्ट्री सिस्टमले हो । अर्को कुरा हाम्रो जस्तो भूराजनीतिक परिस्थिति भएको मुलुकमा भन्नु एउटा व्यक्ति प्रमुख कार्यकारी भयो भने स्वार्थ राख्ने आन्तरिक र बाह्य शक्तिले चलखेल गर्ने सम्भावना रहन्छ तर डाइभर्सिटीले छलफल र बहस हुन्छ, त्यसकारण चलखेलको सम्भावना न्यून हुन्छ ।

संसदीय व्यवस्थाका कारण अस्थिरता बढेको तर्कसँग विश्लेषक चन्द्रकिशोर विमति राख्छन् । उनी यसको मुख्य दोषी

राजनीतिक दल र नेताहरूको प्रवृत्तिलाई दिन्छन् । उनी भन्छन्, ‘दलहरूमा जबसम्म सामान्य राजनीतिक इमानदारिता र प्रतिबद्धता हुँदैन तबसम्म जुनसुकै बाटो राखिए पनि स्थिरताको कुनै ग्यारेन्टी हुँदैन ।’

एउटा व्यक्ति प्रमुख कार्यकारी रहने व्यवस्था असफल भइसकेकोले अब प्रवृत्ति सुधारका लागि लाग्नुपर्ने उनी बताउँछन् । ‘हिजो राजा महेन्द्र कार्यकारी हुँदा पनि नेपालको राजनीति स्थिर थियो र’, उनी भन्छन्, ‘त्यसकारण दलहरू राजनीतिक प्रतिबद्धताप्रति इमानदार हुनुपर्थ्यो । अब पात्रभन्दा प्रवृत्ति बलियो बनाउनतर्फ लाग्नुपर्छ ।’

सूर्यविनायक....

भित्रका ३२ हजार ५ सय ५७ बालबालिकालाई दादुरा-रुबेला विरुद्धको खोप लगाइएको सूर्यविनायक नगरपालिकाका स्वास्थ्य महाशाखा प्रमुख बसन्तप्रसाद चापागाईंले बताएका छन् । ८८ खोप केन्द्र खडा गरी खोप लगाइएको उनले बताए । ५ वर्ष मुनिका ९ हजार ९ सय ६१ र ५ देखि १५ वर्ष उमेर समुहका २२ हजार ५ सय ९६ जना बालबालिकालाई अभियान अन्तर्गत खोप लगाइएको उनले जानकारी गराएका छन् ।

लक्षित सबै बालबालिका लाई खोप लगाउन सफल भएको प्रति नगर प्रमुख बासुदेव थापाले सन्तोष व्यक्त गरेका छन् । बालबालिकालाई दादुरा-रुबेलाको सम्भावित प्रकोपबाट बचाउन खोपले सहयोग गर्ने उनले विश्वास व्यक्त गरे ।

खोप अभियानमा लक्षित समुहको निर्धारित संख्यालाई खोप लगाउन सफलता प्राप्त गरेका अन्य नगरपालिका क्रमस मध्यपुर थिमी नगरपालिका, भक्तपुर नगरपालिका र चाँगुनारायण नगरपालिका रहेका छन् । मध्यपुरले ९७ प्रतिसत बालाबालिकलाई खोप लगाउन सफल हुँदा भक्तपुरले ९५ प्रतिसत बालबालिकालाई खोप लगाउन सफल भएको छ । चाँगुनारायण नगरपालिका ८९ प्रतिसत प्रगती सँगै पछाडी परेको छ ।

जिल्लाको प्रगती भने औसतमा ९५ प्रतिसत भएको जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय भक्तपुरले जनाएको छ । सरकारले सन् २०१८ मा दादुरा रुबेलालाई नियन्त्रण गरे पनि निवारण गर्न नसकेका कारण सन् २०२६ सम्म दादुरा-रुबेला निवारण गर्ने लक्ष्यका साथ यसपटक खोप अभियान सञ्चालन गरिएको कार्यालय प्रमुख अस्मिता ओझाले बताएकी छन् ।

दादुरा र रुबेला खोप अभियानकै क्रममा नियमित छुटेका ७ वटा रोग विरुद्धको खोप पनि सँगै सञ्चालन गरिएको थियो ।

के हो दादुरा-रुबेला युनिसेफले जनाए अनुसार दादुरा अति छिटो सर्ने संक्रामक रोग हो, जुन मिजल्स भाईरसको कारणबाट हुन्छ । रुबेला पनि भाइरस (रुबेला भाईरस) कै कारणबाट हुने दादुरा जस्तै देखिने संक्रामक रोग हो । यो रोग श्वास प्रश्वासको माध्यमबाट सर्दछ ।

दादुराले शरीरको बाहिरी छाला र भित्री पत्रहरू (गर्भयकव) मा संक्रमण गर्छ जुन फोक्सो, आन्द्रा, भुँडी, आँखा, मुख र घाँटीमा रहेको हुन्छ। दादुराका भाइरसले दादुरा लागेको बेला शरीरको रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता शक्तिलाई हप्तौंसम्म क्षति पर्‍याइदिन्छ ।

यो रोग कुनै पनि उमेरका मानिसलाई र विशेष गरी ५ वर्ष मुनिका बालबालिकामा धेरै लाग्दछ र छिट्टै महामारीको रुप पनि लिन सक्दछ । यसले गर्दा बालबालिकामा अरु संक्रामक रोगहरू हुने सम्भावना पनि बढाउँन्छ । बालबालिकामा दादुराको संक्रमण भएमा गम्भिर प्रकारका जटिलताहरू हुनका साथै मृत्यु समेत हुन सक्छ । बाल मृत्युको कारण मध्ये दादुरा एक प्रमुख कारण हो ।

निजीको.....

व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न/गराउन आग्रह गरिएको मन्त्रालयका प्रवक्ता शिवकुमार सापकोटाले जानकारी दिए ।

अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षासम्बन्धी ऐन, २०७५ को दफा २७ को उपदफा (३) मा उल्लेख भएवमोजिम प्रत्येक निजी लगानीका विद्यालय र सार्वजनिक शैक्षिक गुठीअन्तर्गत सञ्चालित विद्यालयले प्रारम्भिक बालविकास तथा शिक्षादेखि १२ कक्षासम्मका ५ सय जनासम्म विद्यार्थी भएका विद्यालयले कम्तीमा १० प्रतिशत, ५ सयदेखि ८ सय जनासम्म विद्यार्थी भएका विद्यालयले कम्तीमा १२ प्रतिशत र ८ सयभन्दा बढी विद्यार्थी भएका विद्यालयले कम्तीमा १५ प्रतिशत विद्यार्थीलाई निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न पनि मन्त्रालयले स्मरण गराएको छ ।

नियमावलीको नियम ११ र १२ मा उल्लेख भएअनुसार स्थानीय तहका अध्यक्ष वा प्रमुखको अध्यक्षतामा छात्रवृत्ति व्यवस्थापन समिति गठन र तोकिएवमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी नियमानुसार प्रदान गरिने छात्रवृत्ति र विशेष व्यवस्था तथा अवसर प्राप्त गर्ने बालबालिकाको पहिचान, छनोट तथा वितरणको उचित व्यवस्थापन र सोको अनुगमन गर्ने गराउने व्यवस्था गर्न पनि मन्त्रालयको आग्रह छ । यसैगरी शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १४७ को उपनियम २ सँग सम्बन्धित अनुसूची २२ को खण्ड (ख) ले तोकेका शुल्क निर्धारणका आधार हरूको प्रयोग गरी नियम १४७ को उपनियम (२), (३), (४० र (५) अनुसार निजी लगानीका (संस्थागत) विद्यालयको शुल्क निर्धारण गर्ने गराउने व्यवस्था हुन सक्षीय सरकारले आग्रह गरेको छ ।

विद्यालयलाई मासिक शुल्क, भर्ना, परीक्षा, कम्प्युटर, स्थानान्तरण प्रमाणपत्र, विशेष प्रशिक्षण, आवास शुल्क, परिवहन र भोजन शुल्कबाहेक शुल्क लिन नपाइने हुँदा नियम १४६ का साथै संस्थागत विद्यालय शुल्क निर्धारण मापदण्ड निर्देशिका २०७२ को दफा १४ (१) अनुसार शुल्कको अधिकतम सीमा, कायम गरी तोकिएवमोजिम शुल्क निर्धारण गर्ने गराउने व्यवस्था कार्यान्वयन हुन आग्रह गरिएको छ ।

विद्यालयहरूले आफ्ना विद्यार्थीलाई विद्यालय परिसरभित्रै वा विद्यालयले तोकेको स्थान र पसलबाट पुस्तक, स्टेशनरी, पोशाकलगायतका सामग्री खरिद गर्न अनिवार्य गर्ने गरेको जनगुनासो आएकाले यस्ता कार्य अविलम्ब बन्द गरी अभिभावकलाई खुला बजारबाट खरिद गर्ने अवसर प्रदान गर्ने गराउने व्यवस्थाका लागि आवश्यक सहजीकरण गर्न पनि आह्वानमा भनिएको छ ।

वन्यजन्तु.....

तथ्यांकको विश्लेषणलगायतका विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुति तथा छलफल हुने उनले बताए । साथै वन्यजन्तु सम्बन्धीको विज्ञान पत्रकारिताबारे पनि छलफल हुने उनले जनाए । त्यस क्रममा वन्यजन्तुबारे समाचार लेख्न सूचना सकलन तरिका, लेखन आदिबारे पनि छलफल हुने उनले सुनाए ।

कार्यशालामा ११ वटा विश्वविद्यालयका २५ जना विद्यार्थी र आठ जना प्राध्यापकहरु संलग्न रहेको जनाइएको छ । कार्यशालामा विद्यार्थीहरुकोतर्फबाट स्नातक उत्तीर्ण, स्नातकोत्तर अध्ययनरत विद्यार्थी सहभागी भएको जनाइयो । कार्यशालामा त्रिभुवन विश्वविद्यालय, काठमाडौँ विश्वविद्यालय, त्रिविअन्तर्गतका आगिक क्याम्पस तथा आयोजक नेकै गरी विभिन्न विषयका अनुसन्धानकर्मीहरुले अनुसन्धान विधि, प्रयोगबारे छलफल हुने जानकारी गराइने बताइयो । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, युनिभर्सिटी अफ वासिंगटन, त्रिभुवन विश्वविद्यालयलगायतबाट सहभागी भएका छन् । कार्यशालामा नेपालका प्राकृतिक श्रोतसाधन र जैविक विविधताका विषयमा अध्ययन अनुसन्धान, मुलुकको प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा जैविक विविधताको महत्व, प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा जैविक विविधबारे छलफल हुने जनाइयो । प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा जैविक विविधको संरक्षण र सम्बर्दन, प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा जैविक विविधतको अध्ययन अनुसन्धानको प्रयोगात्मक विधिबारे चर्चा गरिने जनायो । साथै प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा जैविक विविधतको अध्ययन अनुसन्धानका लागि प्रयोग हुने उपकरणबारे पनि छलफल हुने जनाइयो । प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा जैविक विविधतको अनुसन्धानका सैद्धान्तिक कुराकानी पनि हुने जानकारी गराइयो ।

कार्यशालाको छोटो अवधिदेखि अनुसन्धानका विविध विषयहरुबारे जानकारी प्राप्त गर्न सकिने विश्वास गरिएको छ । यस्ता कार्यशालाको निरन्तरताको आवश्यकताबारे चर्चा गरिने जनाइएको छ । पहिलो दिन प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा जैविक विविधतको अध्ययन अनुसन्धानबाटै मलुकको आर्थिक, शैक्षिक वैज्ञानिक उन्नति गर्न सकिने सम्भावनाबारे चर्चा भयो । प्राकृतिक श्रोत साधनमा विश्वले गरेको अनुभवको आदानप्रदान गरी कार्यक्रम चल्ने जनाइयो । कार्यशाला शुक्रबारसम्म चल्नेछ ।

शुभश्रीबाट धार्मिक अवलोकन भ्रमण

मध्यपुर थिमि । गत चैत्र ३ गते शनिवार शुभश्री वचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. को आयोजनामा धार्मिक अवलोकन भ्रमण वज्रबाराही, लेले, मनकामना र टीका भैरव मन्दिरमा लर्गिएको थियो । भ्रमणमा ५० बर्षभन्दा माथि उमेरका १६८ जना सदस्यहरु सामेल थिए । बिहान ७ बजे कार्यालय प्रांगणबाट वज्रबाराही दर्शनका लागि प्रस्थान गरिएको थियो ।

लेलेको मनकामना र टीका भैरव मन्दिर दर्शनपश्चात मनोरञ्जन र भजनको पनि व्यवस्था गरिएको धार्मिक अवलोकन भ्रमणमा सदस्यहरुले नाचगान गरी कार्यक्रम रोचक बनाएको थियो । टोली ७ बजे घरको लागि फिर्ता भएको संस्थाका अध्यक्ष ज्ञानकृष्ण श्रेष्ठले जानकारी दिनुभयो ।

शृङ्खला साहित्यिक मासिक

पूर्णाङ्क १९५

बृहत्तम मासिक मासिक

फागुन अङ्क

सर्वत्र बजारमा उपलब्ध छ ।

इलाममा....

लम्सालले घरमै बसेर सेवाग्राहीले अस्थायी पटके बाटो इजाजतका लागि फारम भनें र कर तिर्ने व्यवस्था मिलाइएको बताए । कार्यालयमा नगई अनलाइनमै इजाजत पत्र पाइने व्यवस्थाले सेवाग्राहीलाई सुविधा हुने उनले विश्वास व्यक्त गरेका छन् ।

"विशेषगरी रातिको समयमा पटके इजाजतको सेवा लिने र दिने बीच मानवीय दृष्टीले पनि सहज नहुन सक्छ, यस्तो अवस्थामा अनलाइनले सेवाग्राही र कर्मचारी दुवैलाई सजिलो भएको छ ।" उनले भने । पेपरलेस कार्यालयको अवधारणा लाई पनि यसले टेवा पुर्‍याउने उनको दावी छ ।

यातायात व्यवस्था कार्यालयलाई सेवाग्राही मैत्री, पारदर्शी र व्यस्थित बनाउन अनलाइनबाट बाटो इजाजतपत्र लिनेदिने व्यवस्था गरिएको जिकिर गर्दै मन्त्री लम्सालले आफूहरुले यसका लागि महिनौ गृहकार्य गरेको जानकारी गराएका छन् । "यातायात व्यवसायी, ट्राफिक प्रहरी र सरोकारवालासँग पटक पटकको छलफल पछि, पटके इजाजतलाई पारदर्शी र व्यवस्थित बनाउन अनलाइन प्रणाली शुरु गरिएको छ ।" मन्त्री लम्सालले भने ।

सो अवसरमा पहिलो सेवाग्राहीलाई अनलाइनबाट पटके उपलब्ध गराउदै अब पटके लिन कार्यालय आउनु नपर्ने जानकारी गराइएको थियो ।

श्रम रोजगार तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको आयोजना एवं मन्त्रालयका सचिव बलराम निरौलाको अध्यक्षतामा सम्पन्न अनलाइन पटके इजाजत पत्र शुभारम्भ कार्यक्रममा भक्तपुरकी प्रमुख जिल्ला अधिकारी रोशनी कुमारी श्रेष्ठले अनलाइनबाट पटके पाउने भएपछि कार्यालयमा कम भीड हुने र यसले सेवालाई थप व्यवस्थित बनाउन मद्दत मिल्ने विश्वास व्यक्त गरिन । त्यसैगरी उपत्यका ट्राफिक कार्यालयका महाशाखा प्रमुख एवं डिआइजी पोपराज पोखरेलले कर तिर्नु जनताको कर्तव्य भएको र सहज ढंगले तिर्न पाउने जनताको अधिकार भएको भन्दै ट्राफिक प्रहरीले जनतालाई दुख दिने नियतले नभई सेवाकै उदेश्यले चेक जाँच गर्नेगरेको जानकारी गराए ।

कार्यक्रममा नेपाल पत्रकार महासंघ भक्तपुरका अध्यक्ष जगतकृष्ण प्रजापति, यातायात व्यवस्था कार्यालयका प्रमुखहरु डण्ड बस्नेत, नेत्र भट्टराई, बिमल भट्टराई, शिवप्रसाद निरौला त्यसैगरी यातायात सम्बद्ध व्यवसायी संघ संगठनका प्रतिनिधि र सरोकारवालाको उपस्थिति रहेको थियो ।

प्रकाशक/कार्यकारी सम्पादक: दीपक श्रेष्ठ, सम्पादक: दीपिका श्रेष्ठ, व्यवस्थापक: दिवस श्रेष्ठ, कार्यालय: सुन्दरनगर, मध्यपुर थिमि-३, भक्तपुर, फोन: ६६३३६५२, ९८५११०२२७३, मुद्रण: धिम्ले अफसेट प्रेस, अनामनगर, web Portal : www.thimitimes.com.np/